

Wie stoeit met het boek?

VERSCHILLEN IN DE LEESOPVOEDING VAN VADERS EN MOEDERS

Lezen
.....
STICHTING LEZEN

Deze publicatie is te downloaden via www.lezen.nl

Wie stoeit met het boek?

VERSCHILLEN IN DE LEESOPVOEDING VAN VADERS EN MOEDERS

Colofon

Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
020- 6230566
www.lezen.nl
info@lezen.nl

Auteur

Jette van den Eijnden

Citeren als:

Stichting Lezen (2015). *Wie stoeit met het boek? Verschillen in de leesopvoeding van vaders en moeders*.
Stichting Lezen: Amsterdam.

Vormgeving cover

Lijn 1 Haarlem, Ramona Dales

Voor deze analyse is gebruik gemaakt van de dataverzameling van Stichting Marktonderzoek Boekenvak (SMB) in opdracht van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak (KvB). De uitvoering ligt bij marktonderzoeksbureau Intomart GfK. Partners zijn de Koninklijke Boekverkopersbond, de Groep Algemene Uitgevers van het Nederlands Uitgeversverbond, Stichting Lezen, het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SIOB) en Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB).

Met dank aan Frank Huysmans voor zijn zeer waardevolle adviezen.

© 2015 Stichting Lezen, Amsterdam

Inhoud

Voorwoord	5
1 Inleiding	6
1.1 Het belang van leesopvoeding	6
1.2 Partijen in de leesopvoeding: vaders versus moeders	7
1.3 Het huidige onderzoek	8
1.4 Onderzoeksopzet en steekproef	9
1.5 Opbouw van het rapport	10
2 Op welke wijze zijn vaders en moeders betrokken bij de leesopvoeding van hun kind?	11
2.1 Leesbegeleiding: voorlezen	11
2.2 Leesbegeleiding: praten over boeken	17
2.3 Leesbegeleiding: bibliotheek- en boekhandelbezoek	20
2.4 Leesvoorbeeld: zelf lezen	21
2.5 Leesaanbod: aantal boeken thuis	23
3 Welke plek neemt leesopvoeding bij vaders en moeders binnen de bredere opvoeding in?	23
3.1 Samen lezen te midden van andere ouder-kindactiviteiten in de periode 0-12	25
3.2 Samen lezen te midden van andere ouder-kindactiviteiten in de levensfase 13-18	27
4 Welke denkbelden hebben vaders en moeders over de leesopvoeding?	31
4.1 Leesopvoedingsattitude	31
4.2 Vertrouwen in de eigen rol als leesopvoeder	32
4.3 Belang leesopvoeding ouders te midden van andere stimulerende partijen	33
4.4 Leesvoorbeeld van de eigen ouders	34
4.5 Genderstereotiep beeld van de leesopvoeding	35
4.6 De invloed van genderstereotiep denken op de leesopvoeding	36
5 Discussie en conclusie	38
Literatuurlijst	41
Bijlage A	43
Bijlage B	44

Voorwoord

Twee weten meer dan een. Nogal wiedes, zult u zeggen: wat je samen doet gaat meestal beter. Maar de praktijk is soms anders. Zo ook bij het voorlezen van kinderen. In de praktijk lezen moeders vaker voor dan vaders. Dat is al in veel onderzoek vastgesteld. Voor de Leescoalitie was het aanleiding voor de campagne *Vaders voor Lezen*. Toch is nog lang niet alles bekend over de verschillen tussen vaders en moeders in de leesopvoeding. Hoe groot zijn die verschillen eigenlijk, wat houdt ze in stand en waarin komen ze tot uitdrukking? Deze vragen komen in dit onderzoek uitgebreid aan bod door de leesbegeleiding, het leesvoorbeeld en het leesaanbod van vaders en moeders in beeld te brengen en daarvoor verklaringen aan te dragen.

Wat blijkt is dat er geen grote kloof tussen vaders en moeders bestaat bij de leesopvoeding. Gelukkig maar, al zijn er wel degelijk belangrijke verschillen. Vaders zijn wat minder betrokken bij de leesopvoeding, vinden lezen wat minder plezierig en belangrijk, en onderschatten hun eigen rol en mogelijkheden nog weleens. Het blijft daarom nodig het belang van voorlezen te benadrukken, het ‘vrouwelijke beeld’ van lezen bij te stellen en verschillende groepen ouders verschillend te benaderen. Waardevolle uitkomsten die richting geven aan de activiteiten die Stichting Lezen de komende jaren gaat opzetten. Samen met haar partners natuurlijk.

Gerlien van Dalen
Directeur Stichting Lezen

1 Inleiding

1.1 Het belang van leesopvoeding

Ouders staan aan de wieg van de leesontwikkeling. Wanneer kinderen al vanaf jonge leeftijd in aanraking komen met boeken en lezen, profiteren zij hier een leven lang van. Een baby of peuter die veel wordt voorgelezen en hier plezier in heeft, zal als kind sneller zelf gaan lezen. Dit zelf lezen zorgt er vervolgens voor dat het kind zijn taal- en leesvaardigheid vergroot, meer succesvolle ervaringen met lezen opdoet en dus langdurig blijft lezen (met alle positieve gevolgen van dien). Een lezend kind doet hierdoor op de lange termijn een grote voorsprong op ten opzichte van een niet-lezend kind. Mol en Bus (2011) spreken in dit verband van een ‘positieve spiraal’; ‘Een vroeg begin kan de basis leggen voor herhaald, frequent voorlezen en voor leesplezier, wat op de langere termijn – wanneer kinderen zelfstandig hebben leren lezen – kan overgaan in vrijwillig lezen in de vrije tijd.[...] Doordat de individuele verschillen in vrijetijdslezen steeds uitgesprokener worden, wordt ook het verband tussen lezen en taal- en leesvaardigheden sterker’.

Figuur 1 Positieve leesspiraal (bron: Mol & Bus, 2011).

Voor ouders is dus een zeer belangrijke rol weggelegd; zij zijn degenen die de leesspiraal als eerste in gang (kunnen) zetten, en gedurende de gehele kindertijd kunnen blijven ondersteunen. Verscheidene onderzoeken duiden dit grote belang van ouderlijke leesopvoeding aan. Zo laat recent onderzoek van Huysmans (2013) zien dat wanneer ouders regelmatig met hun kinderen praten over boeken, hen boeken cadeau geven, en met hen naar de boekhandel of bibliotheek gaan, zij meer lezen. PISA-onderzoek laat daarnaast zien dat een intensieve leesopvoeding bijdraagt aan de algehele geletterdheid en belezenheid van kinderen. Middelbare scholieren die vaak zijn voorgelezen of vaak samen (stil) hebben gelezen met hun ouders boeken betere leesprestaties. In PISA 2009 scoorden deze middelbare scholieren 25 punten hoger op leesvaardigheid dan hun leeftijdsgenootjes bij wie dit onregelmatig of helemaal niet gebeurde. Dit verschil staat gelijk aan een half jaar leesonderwijs (OECD, 2011). Dezelfde bevindingen zijn gedaan bij basisscholieren. Ook zij zijn vaardiger lezers als hun ouders hen voorlezen en verhaaltjes vertellen. Hoewel de leesvaardigheid van basisscholieren de laatste tien jaar is teruggelopen, geldt dat in mindere mate voor kinderen met een rijk leesklimaat thuis (Netten, 2014). Een intensieve

leesopvoeding geeft ten slotte ook een boost aan de onderwijsloopbaan in het algemeen; kinderen die hun ouders regelmatig zien lezen – met name als het gaat om Nederlandstalige en vertaalde literatuur – boeken betere prestaties op school. Dit effect is het sterkste wanneer kinderen, naast het ‘goede’ voorbeeld te krijgen (wanneer zij hun ouders zelf zien lezen) ook directe begeleiding van hun ouders ontvangen door middel van voorlezen en discussies over boeken (Notten, 2011).

1.2 Partijen in de leesopvoeding: vaders versus moeders

Ouderlijke betrokkenheid bij de leesopvoeding levert, met andere woorden, vele voordelen op. Echter, wanneer het gaat over ouderlijke betrokkenheid bij het lezen, blijft de rol van de vader meestal onderbelicht. In de meeste onderzoeken waarin leesopvoeding centraal staat, wordt óf alleen de rol van de moeder onderzocht, óf wordt alleen gekeken naar de niet verder uitgesplitste groep ‘ouders’ (Wollscheid, 2014). Hierdoor is er relatief weinig bekend over de rol die de vader speelt in de leesopvoeding, en over hoe deze rol verschilt van die van de moeder. Verder onderzoek op dit gebied is nodig, want de weinige studies die wel beschikbaar zijn, bevatten aanwijzingen dat de leesopvoeding van moeders en vaders wel degelijk van elkaar verschilt – niet alleen in intensiteit, maar ook in aard en effect.

Ondanks het feit dat de rolverdeling tussen mannen en vrouwen in de loop der tijd flexibeler is geworden, blijven vaders nog altijd achter bij moeders als het om opvoeden gaat. Zo blijkt uit onderzoek van Smith en Williams (2007, op basis van een meting uit 2001) dat slechts 13% van alle Nederlandse vaders een ‘substantiële’ hoeveelheid tijd met zijn kinderen doorbrengt; dat wil zeggen meer dan 28 uur per week besteed aan het dragen van zorg voor zijn kinderen. Moeders besteden hier daarentegen veel vaker substantiële tijd aan; van alle ouders die meer dan 28 uur per week bezig zijn met de zorg voor hun kinderen, is 84% vrouw. Uit de emancipatiemonitor 2014 komt daarnaast naar voren dat moeders gemiddeld twee keer zoveel tijd besteden aan de zorg dan vaders. Voor ieder uur dat de moeder aan de zorg aan haar kinderen besteed, staan dus dertig minuten van de vader (SCP).

De (gemiddeld) minder intensieve betrokkenheid van de vader zien we ook in de leesopvoeding terug. Uit een studie van Duursma (2011) komt naar voren dat anderhalf keer zoveel kinderen weleens door hun moeder worden voorgelezen als door hun vader. In 65% van de gevallen worden kinderen het vaakste door hun moeder voorgelezen. In slechts 8% van de gevallen doet de vader dit het meeste. Ook op het gebied van andere leesopvoedingsactiviteiten lijken moeders de overhand te hebben; zo krijgen kinderen meer dan drie keer zo vaak boekentips van hun moeder als van hun vader (Duursma, 2011).

Dat vaders relatief weinig betrokken zijn bij de leesopvoeding is nadelig, omdat betrokkenheid van de vader kinderen veel voordelen kan bieden. Allereerst geldt: hoe meer leesopvoeding, hoe beter. Wanneer kinderen door hun beide ouders vaak worden voorgelezen, richten zij zich vaak al op jongere leeftijd tot boeken, en nemen zij vaker zelf het initiatief tot lezen dan kinderen die niet door beide ouders voorgelezen worden. Ook

hebben deze kinderen een groter vocabulaire (Lyytinen, Laakso & Poikkeus, 1998). Daarnaast zijn er voorzichtige aanwijzingen dat betrokkenheid van de vader mogelijk ook een unieke bijdrage biedt. Zo wijzen sommige studies uit dat de communicatie tussen vader en kind door de bank genomen complexer is dan die tussen moeder en kind; vaders maken meer gebruik van onbekende woorden, vragen vaker om opheldering of uitleg, refereren meer naar dingen die eerder zijn gebeurd en vragen vaker om verklaringen (d.w.z., stellen meer zogenaamde ‘waarom’ vragen) (Tavecchio, 2014). Ook bepaalde voorleesstudies ondersteunen dit idee van een meer stimulerende talige interactie tussen vader en kind (zie bijv. Anderson et al., 2010, Korat, Ron & Klein, 2008). De bevindingen zijn echter niet eenduidig; er zijn ook voorleesstudies die geen verschillen vinden (Hammet, Van Kleeck, & Huberty, 2003; Blake, 2006) of juist aantonen dat de moeder de meest stimulerende voorlezer is (Schwartz, 2004; Lyytinen et al., 2008).

Een laatste argument voor het belang van betrokkenheid van de vader bij de leesopvoeding is dat deze betrokkenheid mogelijk een ander effect heeft op kinderen dan de betrokkenheid van de moeder. Zo laat een studie van Mullan (2010) zien dat het veel lezen van moeders (meer dan dertig minuten per dag) positief samenhangt met het veel lezen van dochters, terwijl het veel lezen van vaders positief samenhangt met het veel lezen van zoons. Wollscheid (2014) deed een vergelijkbare bevinding; in deze studie werd het leesgedrag van jongens sterker beïnvloed door het leesgedrag van de vader dan door dat van de moeder, terwijl dit bij meisjes juist andersom was. Daarnaast komt uit de studie van Wollscheid naar voren dat het leesgedrag van moeders een sterker effect heeft op de leessocialisatie van jongere kinderen (10 tot 15), terwijl het leesgedrag van vaders juist een sterker effect heeft op de leessocialisatie van oudere kinderen (16 tot 19). Uit eerder onderzoek is bekend dat jongens minder lezen dan meisjes en dat oudere kinderen minder lezen dan jongere kinderen (Huysmans, 2013). Juist voor kinderen die gemiddeld genomen weinig lezen kan de betrokkenheid van de vader dus mogelijk een verschil maken.

1.3 Het huidige onderzoek

Hoewel er, zoals hierboven is te lezen, wel wat gegevens beschikbaar zijn over verschillen in leesopvoeding tussen vaders en moeders (en de implicaties hiervan), bestaat er nog geen duidelijk en uitgebreid overzicht van deze verschillen. Ook is er relatief weinig bekend over hoe de bevindingen uit internationaal onderzoek op dit gebied zich verhouden tot de Nederlandse context. Dit onderzoek tracht een eerste balans op te maken.

De (tweeledige) *hoofdvraag* van dit onderzoek luidt: Welke leesopvoedingsverschillen bestaan er tussen Nederlandse vaders en moeders, en hoe kunnen we deze leesopvoedingsverschillen verklaren?

De volgende *deelvragen* zullen in de komende hoofdstukken aan bod komen:

- ✓ Hoe frequent en op welke wijze zijn vaders en moeders betrokken bij de leesopvoeding van hun kind?
- ✓ Welke plek neemt leesopvoeding bij vaders en moeders binnen de bredere opvoeding in?
- ✓ Welke denkbeelden hebben vaders en moeders over de leesopvoeding?

Onder *leesopvoeding* wordt in dit onderzoek het geheel aan stimulerende praktijken verstaan die ouders kunnen ondernemen om het leesplezier, het leesgedrag en de leesvaardigheid van hun kinderen te vergroten. In overeenstemming met onderzoek van Notten (2012) wordt de leesopvoeding als een driedelig concept beschouwd, waarbij niet alleen het bieden van *leesbegeleiding* een rol speelt (denk aan voorlezen, praten over boeken, naar de boekhandel of bibliotheek gaan), maar ook het geven van een *leesvoorbeeld* (het zelf lezen in het bijzijn van het kind) en het bieden van een *leesaanbod* (het beschikbaar maken van een groot aantal boeken).

1.4 Onderzoeksopzet en steekproef

In opdracht van de Stichting Marktonderzoek Boekenvak (SMB) heeft Intomart Gfk in april 2014 een enquête uitgezet onder Nederlandse ouders met thuiswonende kinderen in de leeftijdsgroep nul tot achttien. Met deze enquête werd beoogd inzicht te krijgen in de leesopvoedingspraktijken en -denkbeelden van vaders en moeders. In totaal bestond de vragenlijst uit vijftig vragen. Vier daarvan bevatten meerdere items en bij veertien vragen konden meerdere antwoorden worden gegeven. Aan ouders is gevraagd om de vragenlijst in te vullen met het jongste kind in gedachten; hierdoor kon in dit onderzoek ook rekening worden gehouden met de mogelijke invloed van kindkenmerken op de leesopvoeding, en konden belangrijke ouder-kindcombinaties (zoals moeder x dochter, moeder x zoon, vader x dochter, vader x zoon) in kaart worden gebracht.

De volgende themablokken kwamen in de vragenlijst aan bod:

- ✓ Achtergrondkenmerken van het kind
- ✓ Ouder-kindactiviteiten
- ✓ Leesopvoedingsactiviteiten – gedrag
- ✓ Leesopvoedingsactiviteiten – attitude
- ✓ Leesopvoedingsactiviteiten – overig
- ✓ Eigen leesopvoeding ouders
- ✓ Aanwezigheid van leesmateriaal in huis
- ✓ Leesbevorderingsprojecten
- ✓ Achtergrondvragen lees- en koopgedrag¹

In totaal werd de vragenlijst ingevuld door 994 ouders, bestaande uit 528 moeders (53%) en 466 vaders (47%). 15% van de respondenten was laagopgeleid (hoogst afgeronde

---

¹ Voor de volledige vragenlijst, zie bijlage B.

opleiding is vmbo), 40% middelbaar opgeleid (hoogst afgeronde opleiding is mbo) en 35% hoogopgeleid (hoogst afgeronde opleiding is hbo of wo). Het aandeel dochters en zoons waarover de vragenlijsten werd ingevuld was ongeveer gelijk (49% vs. 50%). De gemiddelde leeftijd van de respondenten was 41; de moeders waren gemiddeld 39 jaar oud en de vaders 43. De gemiddelde leeftijd van het jongste kind was 8. In de steekproef zijn geen grote afwijkingen van de populatie gevonden (voor zover de kenmerken hiervan bekend zijn). Er is bij de analyses dan ook geen weegcorrectie toegepast.

1.5 Opbouw van het rapport

Dit rapport volgt qua opbouw grotendeels de drie deelvragen van dit onderzoek. In hoofdstuk 2 wordt bekeken hoe de leesopvoeding van vaders en moeders eruit ziet, zowel qua leesbegeleiding, leesvoorbeeld als leesaanbod. Hoe vaak (en hoe) lezen vaders en moeders voor, praten zij met hun kind over boeken, en gaan zij met hun kind naar de boekhandel of bibliotheek? Hoe frequent lezen zij daarnaast zelf (al dan niet in het bijzijn van hun kind) en hoeveel boeken bieden zij hun kind aan? Steeds wordt hierbij ook rekening gehouden met ouder-kindinteracties; bestaan er verschillen in de frequentie en wijze waarop vaders met zoons, vaders met dochters, moeders met zoons en moeders met dochters leesopvoedingsactiviteiten ondernemen?

In hoofdstuk 3 wordt de leesopvoeding binnen de bredere opvoeding geplaatst. Hoeveel tijd besteden vaders en moeders aan de leesopvoeding ten opzichte van andere ouder-kindactiviteiten? En welk belang hechten zij hieraan in de context van de bredere opvoeding?

In hoofdstuk 4 komen de denkbeelden van vaders en moeders omtrent de leesopvoeding aan bod. Hoeveel plezier ontleen vaders en moeders aan de leesopvoeding, en hoe nuttig vinden ze deze? Hoeveel vertrouwen hebben ze daarnaast in hun eigen rol als leesopvoeder, en hoe hoog schatten zij hun eigen belang als leesopvoeder in te midden van andere stimulerende partijen? Naast deze kwesties passeren ook de leesopvoeding die vaders en moeders van hun eigen ouders hebben gekregen en de invloed van genderstereotiepe opvattingen op de leesopvoeding de revue.

Hoofdstuk 5 vormt de discussie- en conclusiesectie van dit onderzoek; in dit hoofdstuk worden de bevindingen uit de hoofdstukken 2 tot en met 4 samengevat en kritisch besproken, en wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag: Welke leesopvoedingsverschillen bestaan er tussen Nederlandse vaders en moeders, en hoe kunnen we deze leesopvoedingsverschillen verklaren? Ook worden in dit hoofdstuk een aantal suggesties gedaan voor verder onderzoek.

2 Op welke wijze zijn vaders en moeders betrokken bij de leesopvoeding van hun kind?

2.1 Leesbegeleiding: voorlezen

De leesontwikkeling begint bij het voorlezen, en voorlezen is binnen de leesopvoeding dan ook een cruciale activiteit. Voorlezen stimuleert zowel de woordenschat, het tekstbegrip, als de leesattitude van kinderen (leesmonitor.nu). Een meta-analyse van Bus, Van IJzendoorn, Pellegrini en Terpstra (1994) toont aan dat voorlezen 8% van de verschillen in woordenschat, ontluikende geletterdheid en beginnende leesvaardigheid verklaart. Onderzoek van Kalb en Van Ours (2014) wijst daarnaast uit dat het frequent voorlezen van ouders aan kinderen van vier tot vijf jaar een positief effect heeft op hun leesvaardigheid en bredere cognitieve vaardigheden op latere leeftijd. Ook de *Millenium Cohort Study* laat een lange-termijn effect van voorlezen zien: peuters aan wie dagelijks minimaal vijftien minuten wordt voorgelezen, presteren eenmaal op school beter op taal en rekenen. Voorlezen beïnvloedt daarnaast ook hun sociaal-emotionele, lichamelijke en creatieve ontwikkeling op positieve wijze (Institute of Education, 2010).

Voorlezen: frequentie

Gezien het grote belang van voorlezen binnen de leesopvoeding, zijn in het huidige onderzoek verscheidene vragen gesteld om het voorleesgedrag van ouders in kaart te brengen. Allereerst is aan respondenten gevraagd hoe vaak zij hun jongste kind voorlezen (dagelijks, wekelijks, maandelijks etc.). Uit de enquêteantwoorden blijkt dat ouders op dit gebied zeer actief zijn. Zowel moeders als vaders zijn fervente voorlezers, en vooral wanneer hun kinderen nog jong zijn, lezen zij met grote regelmaat voor. De helft van alle ondervraagde ouders met kinderen tussen de nul en achttien doet dit dagelijks. Moeders lezen, in overeenstemming met eerder onderzoek, gemiddeld genomen wat vaker voor dan vaders; 55% van alle moeders leest dagelijks voor, terwijl van alle vaders 45% dit doet.² Jongens en meisjes worden door hun ouders in gelijke mate voorgelezen.³

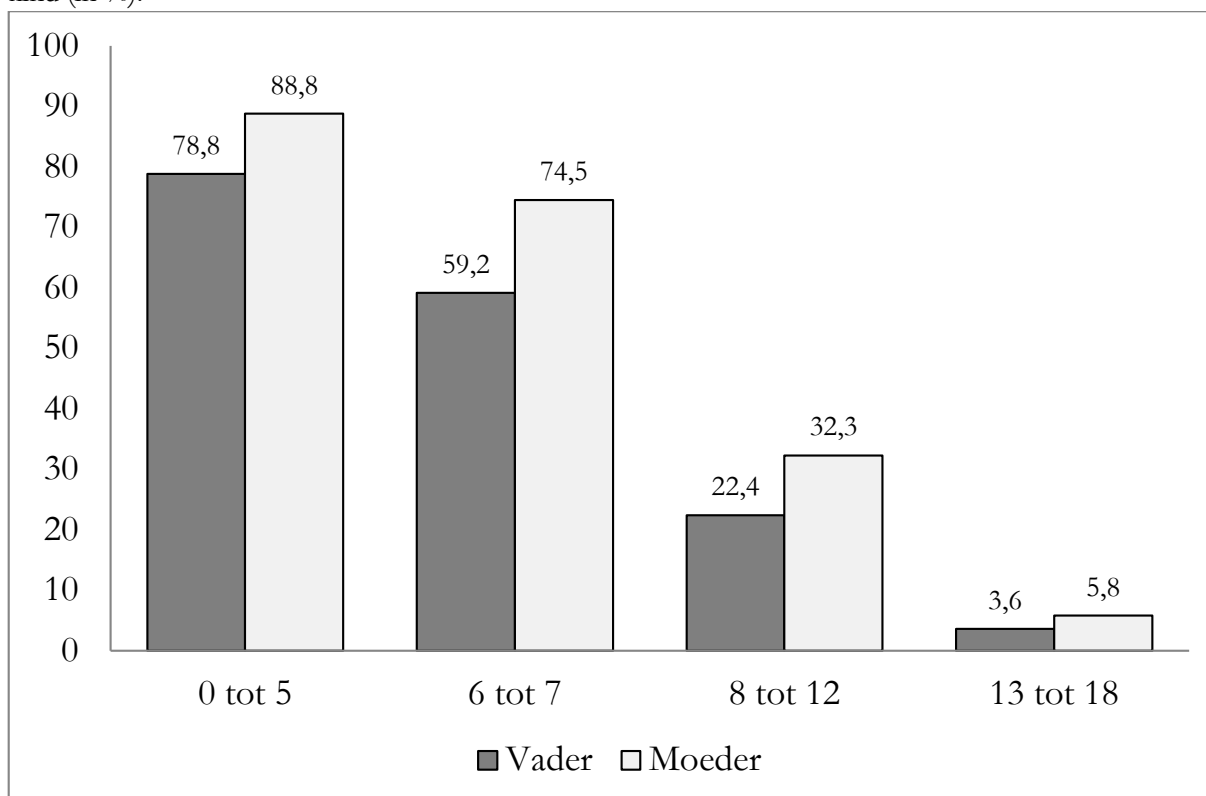
Voorlezen is, zoals Figuur 2 laat zien, een leesopvoedingsactiviteit die sterk leeftijdsgebonden is; waar 88% van de moeders en 78% van de vaders met kinderen van nul tot vijf bijna iedere dag voorleest, doet nog slechts 32% van de moeders en 22% van de vaders met kinderen tussen de acht en de twaalf dit. Vanaf het moment dat hun kinderen een jaar of twaalf zijn, beginnen zowel moeders als vaders hen ook steeds vaker 'te oud' te vinden om nog langer te worden voorgelezen; 31% van de ouders van twaalfjarigen, 49% van de ouders van veertienjarigen, en 64% van de ouders van zeventienjarigen geeft leeftijd op als reden waarom er niet (langer) wordt voorgelezen. Het aandeel kinderen van dertien tot achttien dat nog dagelijks wordt voorgelezen – niet alleen uit kinderboeken, maar ook uit bijvoorbeeld romans, tijdschriften of stripboeken – is dan ook erg klein.

---

² $X^2(1, N=994) = 10,87, p < .01$

³ $X^2(1, N=994) = 1,46, p = .23$

Figuur 2 Percentage respondentent dat dagelijks voorleest, uitgesplitst naar geslacht ouder en leeftijd kind (in %).

Naast de leeftijd van het kind is er nog een andere factor die zeer bepalend is voor de mate waarin vaders en moeders aan hun kinderen voorlezen, namelijk opleidingsniveau. Niet alleen lezen hoogopgeleide ouders vaker voor dan laagopgeleide ouders,⁴ opleidingsniveau hangt ook samen met de grootte van het voorleesverschil tussen vaders en moeders. Niet *alle* vaders en *alle* moeders verschillen van elkaar wat betreft de frequentie waarmee zij aan hun kinderen voorlezen; wanneer naast sekse ook opleidingsniveau in ogenschouw wordt genomen, blijkt dat het sekseverschil in voorleesfrequentie per opleidingsniveau varieert (zie Figuur 3). Laagopgeleide mannen en laagopgeleide vrouwen verschillen niet significant van elkaar wat betreft hun voorleesfrequentie,⁵ terwijl middelbaar opgeleide mannen en vrouwen en hoogopgeleide mannen en vrouwen dit wel doen.⁶ Vooral de frequentie waarmee middelbaar opgeleide ouders voorlezen loopt sterk uiteen; middelbaar opgeleide vaders lezen even (in)frequent voor als laagopgeleide ouders,⁷ terwijl middelbaar opgeleide moeders juist even vaak voorlezen als hoogopgeleide vaders⁸ (maar niet hoogopgeleide moeders)⁹. Een positief effect van opleiding op voorleesfrequentie lijkt bij vrouwen dus al zichtbaar te worden bij een middelbaar opleidingsniveau, terwijl bij mannen pas bij een hoog opleidingsniveau een significante stijging in voorleesfrequentie is te ontdekken.

⁴ $X^2(1, N = 994) = 38,97, p < .001$

⁵ $X^2(1, n = 151) = 0,03, p = .86$

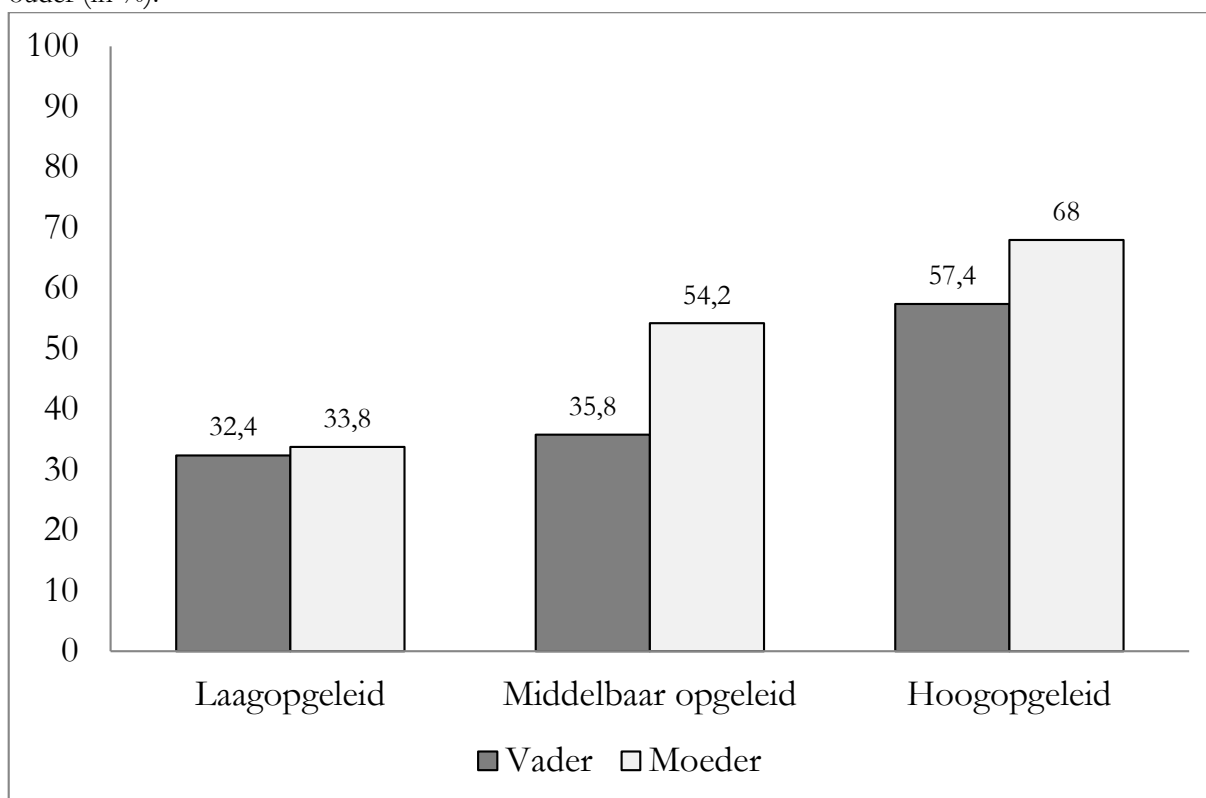
⁶ $X^2(1, n = 491) = 15,77, p < .001$; $X^2(1, N = 352) = 4,08, p = .04$

⁷ $X^2(1, n = 341) = 0,30, p = .86$

⁸ $X^2(1, n = 503) = 0,52, p = .47$

⁹ $X^2(1, n = 451) = 7,92, p < .01$

Figuur 3 Percentage respondenten dat dagelijks voorleest, uitgesplitst voor geslacht en opleiding ouder (in %).

Soorten voorgelezen teksten

In veel studies waarin het voorleesgedrag van ouders is onderzocht, werd alleen gekeken naar de frequentie waarmee ouders hun kinderen voorlezen. Dit onderzoek tracht ook het soort teksten waaruit ouders hun kinderen voorlezen in kaart te brengen, aangezien ook dit een rol kan spelen bij de leesontwikkeling en het leesplezier van kinderen.

Zoals Tabel 1 laat zien, lezen ouders in de leeftijdsperiode nul tot twaalf voornamelijk voor uit (1) kinderboeken, jongerenboeken of romans, (2) prenten- of plaatjesboeken en (3) weetjesboeken, informatieve boeken of non-fictie. Vaders en moeders verschillen in deze periode niet sterk van elkaar wat betreft het soort teksten dat zij aan hun kinderen voorlezen; beiden hanteren deze top drie. Wel lezen moeders hun kinderen in de periode nul tot twaalf significant vaker dan vaders voor uit prentenboeken of plaatjesboeken, terwijl vaders juist significant vaker voorlezen uit stripboeken. Vooral aan hun zoons lezen vaders relatief vaak stripboeken voor; 17% van de vaders met zoons van nul tot twaalf geeft aan weleens uit een stripboek voor te lezen, tegenover slechts 11% van de vaders met dochters van deze leeftijd, 11% van de moeders met zoons, en 7% van de moeders met dochters.¹⁰ Vaders lezen daarnaast in deze leeftijdsperiode vaker dan moeders digitaal voor.¹¹ Beide

¹⁰ $\chi^2 (3, n = 719) = 8,00, p = .05$

¹¹ Uitkomst van een ordinale regressieanalyse met geslacht ouder (man = referentie) als onafhankelijke variabele en verhouding voorlezen papier/digitaal lezen als afhankelijke variabele. B-waarde (vrouw) = -0,57, $p < .01$

Wie stoect met het boek?

ouders doen dit echter (nog) vrijwel niet; 73% van alle vaders en 83% van alle moeders leest hun kinderen alleen maar voor van papier.

Ouders lezen hun zoons en dochters ongeveer even vaak – en grotendeels uit hetzelfde soort boeken – voor. Alleen binnen bepaalde leeftijdsgroepen komen significante verschillen naar voren; jongens van zes en zeven worden vaker dan meisjes van zes en zeven voorgelezen uit weetjesboeken, informatieve boeken en non-fictie (40% vs. 17%),¹² terwijl meisjes van acht tot twaalf ten opzichte van jongens van dezelfde leeftijd wat vaker worden voorgelezen uit tijdschriften (25% vs. 13%).¹³

Tabel 1 ‘Uit welk van de volgende leesmaterialen leest u uw kind wel eens voor?’ (%) (leeftijd kinderen 0-12).

Soorten voorgelezen teksten	Vader (n=336)	Moeder (n=383)	Allen (n=719)	Sig ^a
Kinderboeken, jongerenboeken en romans	81	81	81	-
Prenten- of plaatjesboeken	54	62	58	*
Weetjesboeken, informatieve boeken, non-fictie	27	25	26	-
Schoolboeken	13	11	12	-
Stripboeken	14	9	11	*
Tijdschriften	8	12	10	-
Kranten	8	8	8	-

a Chi-kwadraattoets n.s. = niet significant, * p < .05, ** p < .01, *** p < .001

Zoals gezegd lezen ouders hun kinderen na het basisonderwijs (13-18) vrijwel niet meer voor; 60% doet dit in deze leeftijdsperiode nooit, nog eens 19% vrijwel nooit (minder dan een keer per half jaar). Duidelijk is wel dat, wanneer ouders hun kinderen op deze leeftijd nog voorlezen, het soort teksten waaruit wordt voorgelezen sterk verandert (zie Tabel 2). Zowel moeders als vaders lezen hun dertien tot achttienjarige kinderen het vaakst voor uit de krant, gevolgd door schoolboeken en tijdschriften. Binnen deze leeftijdsgroep worden alle soorten boeken ongeveer even vaak door moeders en vaders voorgelezen. Ook tussen jongens en meisjes bestaat er geen verschil in het soort boeken waaruit zij op deze leeftijd worden voorgelezen.

¹² $\chi^2 (1, n = 99) = 6,74, p < .01$

¹³ $\chi^2 (1, n = 203) = 4,90, p = .03$

Tabel 2 'Uit welk van de volgende leesmaterialen leest u uw kind wel eens voor?' (%) (leeftijd kinderen 13-18).

Soorten voorgelezen teksten	Vader (n=39)	Moeder (n=54)	Allen (n=93)	Sig ^a
Kranten	64	61	62	-
Schoolboeken	46	46	46	-
Tijdschriften	31	37	34	-
Weetjesboeken, informatieve boeken, non-fictie	23	20	22	-
Kinderboeken, jongerenboeken en romans	18	22	20	-
Prenten- of plaatjesboeken	5	6	5	-
Stripboeken	3	2	2	-

a Chi-kwadraattoets n.s. = niet significant, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Manieren van voorlezen

Niet alleen de kwantiteit waarmee ouders voorlezen, maar ook de kwaliteit van voorlezen is voor kinderen van belang. Zo profiteren kinderen voornamelijk sterk van voorlezen als dit op interactieve wijze gebeurt; als zij worden uitgedaagd om te reageren op datgene wat er wordt voorgelezen, en zij hier via vragen over illustraties, personages en gebeurtenissen actief bij betrokken worden. Dit geldt voornamelijk voor jonge kinderen. Uit een meta-analyse van Mol et al. (2008) blijkt bijvoorbeeld dat kleuters van twee tot drie jaar (maar niet van vier tot vijf jaar) hun woordenschat sterker ontwikkelen wanneer zij op interactieve wijze worden voorgelezen. Onderzoek van Piasta et al. (2012) laat daarnaast zien dat wanneer docenten tijdens het voorlezen actief naar de voorgelezen tekst verwijzen (expliciet of met handgebaren), vierjarige kinderen hier tot twee jaar na dato nog de vruchten van plukken. Deze kinderen zijn – in vergelijking tot kinderen die op de 'gangbare' wijze worden voorlezen – op zesjarige leeftijd beter in technisch lezen, spelling en tekstbegrip.

Om de mate van interactie tussen ouder en kind tijdens het voorlezen vast te stellen, is in dit onderzoek aan ouders gevraagd of zij tijdens het voorlezen de aandacht van hun kind naar de plaatjes of de tekst uit een boek sturen, of zij hier uitleg over geven, of zij inspelen op de reacties van hun kind om te controleren of het kind luistert/de tekst begrijpt, of zij hun kind zelf stukken van het verhaal laten navertellen en of zij tijdens het voorlezen oogcontact of lichamenlijk contact met hun kind maken. Ook is gekeken of ouders tijdens het voorlezen stemmetjes gebruiken en of nieuwe verhaallijnen verzinnen.

Uit de resultaten blijkt dat vaders en moeders grotendeels op dezelfde wijze voorlezen; op bijna alle hierboven genoemde aspecten van voorlezen scoren zij gelijk (zie Tabel 3). Moeders gebruiken echter wel vaker dan vaders gebaren en/of speciale stemmetjes tijdens het voorlezen. Vaders verzinnen daarentegen vaker nieuwe verhaallijnen. In het bijzonder blijkt dat het geval te zijn voor vaders die hun dochters voorlezen; 27% van de vaders van dochters verzint tijdens het voorlezen weleens nieuwe verhaallijnen, terwijl dit bij de vaders van zoons en de moeders van zoons en dochters respectievelijk 17%, 14% en 13% is. Er is geen duidelijke theoretische verklaring voor dit verschil.

Tabel 3 Manieren van voorlezen: 'Kunt u aangeven welke van de onderstaande uitspraken over voorlezen op u van toepassing zijn?' (%).

Tijdens het voorlezen:	Vader (n=375)	Moeder (n=437)	Allen (n=812)	Sig^a
Maak ik oogcontact en of lichamelijk contact met mijn kind	51	57	54	n.s.
Speel ik in op de reacties van mijn kind, zodat ik weet of mijn kind luistert en/of het begrijpt	49	55	52	n.s.
Gebruik ik gebaren en/of speciale stemmetjes	47	55	51	*
Geef ik uitleg/stel ik vragen over plaatjes en illustraties	45	48	47	n.s.
Trek ik de aandacht van mijn kind naar plaatjes en illustraties	41	44	43	n.s.
Geef ik uitleg/stel ik vragen over de tekst zelf	43	41	42	n.s.
Laat ik mijn kind zelf stukken van het verhaal (na)vertellen	31	26	28	n.s.
Trek ik de aandacht van mijn kind naar de tekst zelf	21	17	19	n.s.
Verzin ik soms nieuwe verhaallijnen	22	14	18	**

^a Chi-kwadraattoets n.s. = niet significant, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tijdstip van voorlezen

Er is in de bestaande literatuur weinig informatie beschikbaar over het tijdstip waarop ouders aan hun kinderen voorlezen. Ook op dit gebied zijn er echter relevante verschillen tussen ouders te verwachten. In 2013 werkten mannen gemiddeld 37,6 uur per week, terwijl vrouwen gemiddeld 26,4 uur werkten (SCP & CBS, 2014). Vaders hebben overdag dus naar waarschijnlijkheid minder tijd om met hun kinderen door te brengen, en dus om aan ze voor te lezen.

In dit onderzoek is aan ouders gevraagd hoe frequent ze op de volgende tijdstippen voorlezen; doordeweeks overdag, doordeweeks voor het slapen, in het weekend overdag en in het weekend voor het slapen. Zij konden hierbij kiezen uit vier categorieën: vaak, regelmatig, soms of nooit.

Uit de enquêteantwoorden blijkt inderdaad dat vaders overdag wat minder vaak voorlezen dan moeders,¹⁴ terwijl in de avond voor het slapen gaan door beide ouders ongeveer even vaak wordt voorgelezen.¹⁵ Opvallend is hierbij wel dat deze verschillen in het overdag voorlezen zowel gelden voor doordeweeks als in het weekend; twee keer zoveel vaders als moeders lezen bijvoorbeeld doordeweeks overdag nooit aan hun kinderen voor, maar ook anderhalf keer zoveel vaders als moeders doen dit in het weekend nooit. Het hogere aantal arbeidsuren van mannen is dus waarschijnlijk geen volledig dekkende verklaring voor deze verschillen. In grote lijnen lezen vaders en moeders wel op dezelfde tijdstippen voor; beide ouders doen dit het vaakst in de avond, en doordeweeks voor het slapen gaan is het tijdstip waarop zowel vaders als moeders het meest voorlezen (zie Figuur 4).

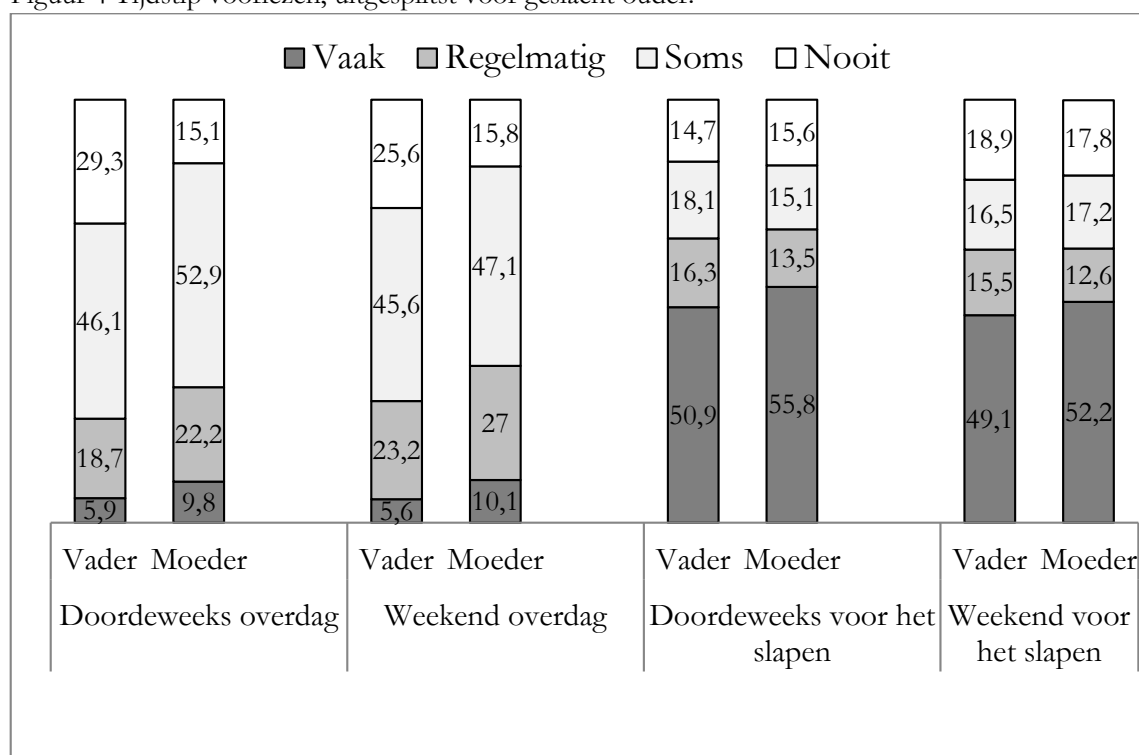
¹⁴ Doordeweeks overdag: B-waarde geslacht (vrouw) = 0,62, $p < .001$; in het weekend overdag: B-waarde geslacht (vrouw) = 0,53, $p < .001$

¹⁵ Uitkomst van ordinale regressieanalyses met geslacht ouder (man = referentie) en geslacht kind (jongen = referentie) als onafhankelijke variabelen, en tijdstip voorlezen als de steeds wisselende afhankelijke variabele. Doordeweeks voorlezen voor het slapen gaan: B-waarde geslacht (vrouw) = 0,25, $p = .09$; in het weekend voor het slapen gaan: B-waarde geslacht (vrouw) = 0,17, $p = .24$

Naast verschillen tussen vaders en moeders bestaan er ook verschillen tussen zoons en dochters wat betreft het tijdstip waarop wordt voorgelezen; jongens worden door hun ouders iets minder vaak overdag voorgelezen dan meisjes.¹⁶ Jongens worden bijvoorbeeld in 27% en 30% van de gevallen regelmatig tot vaak overdag voorgelezen (doordeweeks en in het weekend), terwijl dit bij meisjes 32% en 39% is. Voor het slapen gaan lezen ouders hun zoons en dochters wel even frequent voor.¹⁷

Figuur 4 Tijdstip voorlezen, uitgesplitst voor geslacht ouder.

2.2 Leesbegeleiding: praten over boeken

Leesbegeleiding wordt vaak gelijkgesteld aan voorlezen. Er zijn echter nog een aantal andere belangrijke activiteiten die ouders met hun kinderen kunnen ondernemen om hun leesontwikkeling en leesplezier te stimuleren (Notten, 2012). Eén daarvan is het praten over boeken. Discussies over boeken kunnen, wanneer deze genoeg ruimte bieden voor de eigen input van kinderen en hen uitdagen om kritisch na te denken over de besproken boeken, de cognitieve vaardigheden van kinderen stimuleren (Chinn et al., 2001). Praten over boeken geeft kinderen een dieper inzicht in de gelezen teksten, en dit kan er mogelijk weer voor zorgen dat zij meer plezier aan lezen beleven. Zogeheten *booktalk* kan daarnaast ook de interesse van kinderen in (specifieke) boeken vergroten (Reeder, 1991).

¹⁶ Doordeweeks overdag: B-waarde geslacht (vrouw) = 0,36, $p = .01$; in het weekend overdag: B-waarde geslacht(vrouw) = 0,32, $p = .02$

¹⁷ Doordeweeks voor het slapen gaan: B-waarde geslacht (vrouw) = 0,02, $p = .88$; in het weekend voor het slapen gaan: B-waarde geslacht (vrouw) = 0,05, $p = .73$

Frequentie praten over boeken

Nederlandse ouders praten regelmatig met hun kinderen over boeken en andere soorten teksten. Net als bij het voorlezen zijn hoger opgeleide ouders hier actiever in dan lager opgeleide ouders, en moeders actiever dan vaders.¹⁸ Ook hierbij speelt opleidingsniveau weer een differentiërende rol. Hoewel moeders over de hele linie vaker met hun kinderen over boeken en andere soorten teksten praten dan vaders (61% van de moeders doet dit wekelijks, 53% van de vaders), zijn de rollen bij laagopgeleide ouders omgedraaid. Laagopgeleide vaders praten vaker (wekelijks) met hun kinderen over boeken dan laagopgeleide moeders (51% vs. 44%). Onder middelbaar opgeleide ouders en hoogopgeleide ouders delven vaders wel het onderspit; respectievelijk 49% en 60% van de middelbaar en hoogopgeleide vaders praat wekelijks met zijn kind over boeken/teksten, tegenover 63% en 67% van de middelbaar en hoogopgeleide moeders. Alleen onder middelbaar opgeleide ouders zijn de verschillen tussen vaders en moeders echter significant, en net als bij het voorlezen zijn de grootste verschillen tussen de seksen dus in deze groep te vinden.¹⁹

Naast het opleidingsniveau en geslacht van de ouder is ook het geslacht van het kind van invloed op hoe vaak ouders met hun kind over boeken praten; met meisjes wordt vaker wekelijks over boeken gepraat dan met jongens (62% vs. 54%).²⁰ De combinatie ouder-kind is dan ook erg bepalend voor de frequentie waarmee over boeken wordt gepraat; moeders met dochters praten het vaakst over boeken/teksten (65% van hen doet dit wekelijks), terwijl vaders met zoons dit het minste doen (49% van hen doet dit wekelijks). Vaders met dochters en moeders met zoons scoren met 58% en 57% in het midden.²¹

Slechts 12% van alle ouders geeft aan nooit met zijn/haar kind over boeken of andere teksten te praten. De belangrijkste reden die ouders hiervoor geven is de leeftijd van het kind; 56% van de ouders van nuljarigen, 39% van de ouders van eenjarigen en 20% van de ouders van driejarigen vindt zijn/haar kind te jong om mee te praten over boeken.

Soorten besproken boeken

Net als bij de enquêtevragen over voorlezen is bij de enquêtevragen over praten over lezen gevraagd naar het soort boeken dat ouders (en kinderen) hierbij aan bod laten komen. Uit de resultaten blijkt dat vaders en moeders op dit punt, net zoals bij het voorlezen, grotendeels eensgezind zijn (zie Tabel 4). Over vrijwel alle soorten boeken praten vaders en moeders even vaak met hun kinderen. Alleen wat betreft het praten over stripboeken bestaan er verschillen; vaders praten hier significant vaker met hun kinderen over dan moeders. Vooral met hun zoons praten vaders relatief vaak over dit soort teksten; 25% van de vaders met zoons bespreekt weleens een stripboek, terwijl slechts 13% van de vaders met dochters, 15% van de moeders met zoons en 10% van de moeders met dochters dit weleens doet. Stripboeken worden echter door zowel mannen als vrouwen relatief weinig besproken ten opzichte van andere soorten teksten. Moeders praten ten opzichte van vaders wat vaker over kinderboeken, jongerenboeken of romans, en prentenboeken of

---

¹⁸ Verschil opleidingsniveau: $X^2(1, N = 994) = 8,43, p = .02$. Verschil man/vrouw: $X^2(1, N = 994) = 6,41, p = .01$.

¹⁹ Laagopgeleid: $X^2(1, n = 151) = 0,78, p = .38$; middelbaar opgeleid: $X^2(1, n = 491) = 9,13, p < .01$; hoogopgeleid: $X^2(1, n = 352) = 2,79, p = .10$.

²⁰ $X^2(1, n = 994) = 6,55, p = .01$

²¹ $X^2(1, n = 994) = 12,86, p < .01$

plaatjesboeken. Deze verschillen zijn echter (net) niet significant.

Tabel 4 Praten over boeken: 'Kunt u aangeven over welk van de onderstaande leesmaterialen u wel eens praat met uw kind?' (%).

Soorten besproken boeken:	Vader	Moeder	Allen	Sig^a
Kinderboeken, jongerenboeken, romans	53	59	56	n.s.
Prentenboeken of plaatjesboeken	33	39	36	n.s.
Kranten	35	33	34	n.s.
Schoolboeken	35	33	34	n.s.
Weetjesboeken, informatieve boeken, non-fictie	34	30	32	n.s.
Tijdschriften	30	25	27	n.s.
Stripboeken	19	13	16	**

^a Chi-kwadraattoets n.s. = niet significant, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Aspecten van praten over boeken

Naast de frequentie waarmee ouders met hun kinderen over boeken praten, en het soort boeken dat zij hierbij bespreken, is ook onderzocht welke elementen een rol spelen bij het praten over boeken (zie Tabel 5). De resultaten van deze studie tonen aan dat ouders bij het praten over boeken hun kinderen vaak helpen om een boek of tekst te begrijpen, of met hen praten over wat zij van een boek of tekst vinden. Tussen vaders en moeders bestaan er op dit punt slechts kleine verschillen. Moeders raden hun kinderen vaker dan vaders boeken aan en geven hun kinderen vaker advies bij het kiezen van een boek. Vaders laten hun kinderen daarentegen vaker dan moeders personages uit een boek of tekst beschrijven. Op de overige aspecten van praten over boeken verschillen moeders en vaders echter niet van elkaar. Met zoons en dochters wordt daarnaast door ouders op dezelfde wijze over boeken gesproken.

Tabel 5 Aspecten van praten over boeken: 'Kunt u aangeven welke van de onderstaande stellingen over het praten over boeken en ander lesmateriaal op u van toepassing zijn?' (%).

Aspecten van praten over boeken	Vader	Moeder	Allen	Sig^a
	(N=402)	(N=472)	(N=873)	
Ik help mijn kind om een boek of tekst te begrijpen	46	50	49	n.s.
Ik praat met mijn kind over wat hij/zij van een boek of tekst vindt.	37	43	40	n.s.
Ik laat mijn kind vertellen waar een boek of tekst over gaat	38	38	38	n.s.
Ik stimuleer mijn kind om na te denken over de betekenis van een boek of tekst	34	32	33	n.s.
Ik laat mijn kind een relatie leggen met zijn of haar eigen belevingswereld	30	26	27	n.s.
Ik raad mijn kind boeken aan/geef advies bij het kiezen van een boek	20	29	25	**
Ik vertel mijn kind over de boeken die ik zelf gelezen heb	21	19	20	n.s.
Ik laat mijn kind de personages uit een boek of tekst beschrijven	13	8	11	*

^a Chi-kwadraattoets n.s. = niet significant, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

2.3 Leesbegeleiding: bibliotheek- en boekhandelbezoek

De boekhandel en de bibliotheek spelen een belangrijke rol bij de leesontwikkeling van kinderen, en ouders kunnen hun kinderen dan ook actief stimuleren tot lezen door ze hier mee naar toe te nemen. Onderzoek van Baeg, Choi, Lee en Lee (2012) laat bijvoorbeeld zien dat de leesscores van zes- en zevenjarige kinderen samenhangt met het bibliotheekpasbezit van hun ouders en of hun ouders hen meenemen naar de bibliotheek. Ook het zelf in het bezit zijn van een bibliotheekpas van kinderen hangt positief samen met hun leesscore. ‘Alleen al het bezoeken van de bibliotheek stimuleert kinderen om meer tijd door te brengen in een leesrijke omgeving’, schrijven Celano en Neuman (2001), en door de bibliotheek georganiseerde leesprogramma’s dragen hier nog verder aan bij. Zowel de bibliotheek als de boekhandel brengen kinderen op diverse wijzen in aanraking met boeken, en kunnen zo een positieve bijdrage leveren aan hun leesgedrag en leesplezier.

Frequentie boekhandel en bibliotheekbezoek

Nederlandse ouders gaan regelmatig samen met hun kinderen naar de bibliotheek; van alle ouders doet zo’n 45% dit minimaal 1 keer per maand. De boekhandel wordt door ouders echter minder vaak gezamenlijk bezocht; het merendeel van alle ouders, 57% gaat hier minder dan 1 keer per half jaar met zijn of haar kind naar toe. Bibliotheek- en boekhandelbezoek nemen af naarmate kinderen ouder worden; ouders met kinderen tussen de dertien en achttien gaan minder vaak met hen naar de bibliotheek en boekhandel dan de ouders van kinderen tussen de nul en twaalf.²²

Hoe vaak ouders de boekhandel (maar niet de bibliotheek) bezoeken hangt significant samen met hun opleidingsniveau.²³ Met hun sekse hangt het boekhandel- en bibliotheekbezoek op het eerste gezicht niet samen. Dit verandert wanneer we ook de sekse van het kind in beschouwing nemen. Ouders bezoeken zowel de bibliotheek als de boekhandel vaker met hun dochters dan met hun zoons. Wanneer we dit verschil nader bekijken, blijkt dat dit voornamelijk voor moeders geldt; alleen moeders nemen meisjes significant vaker mee naar de bibliotheek en boekhandel dan jongens (zie Tabel 6 en 7). Hoewel vaders en moeders amper van elkaar verschillen wat betreft de frequentie waarmee zij hun zoons meenemen naar de bibliotheek of boekhandel, verschillen ze wel van elkaar wat betreft de frequentie waarmee zij hun dochters meenemen naar de bibliotheek of boekhandel. Moeders doen dit in beide gevallen vaker dan vaders (hoewel dit verschil alleen bij het boekhandelbezoek significant is). Een ordinale regressieanalyse toont aan dat er bij het boekhandelbezoek inderdaad sprake is van een significant interactie-effect; moeders met dochters bezoeken de bibliotheek significant vaker dan de andere ouder-kindparen.²⁴

Over de hele linie verschillen moeders en vaders niet wat betreft de frequentie waarmee zij samen met hun kinderen de bibliotheek- of boekhandel bezoeken.

---

²² Bibliotheekbezoek: $X^2(1, N = 994) = 75,05, p < .001$. Boekhandelbezoek: $X^2(1, N = 994) = 7,56, p < .01$. Ter achtergrond: van de ouders met kinderen van 0-12 bezoekt 52% de bibliotheek maandelijks, van de ouders met kinderen van 13-18 20%. De boekhandel wordt door 45% van de ouders met kinderen van 0-12 minimaal 1 keer per half jaar bezocht, de ouders met kinderen van 13-18 bezoeken de boekhandel in 35% van de gevallen minimaal 1 keer per half jaar.

²³ 31% van de laagopgeleide ouders, 38% van de middelbaar opgeleide ouders, en 54% van de hoogopgeleide ouders bezoekt de boekhandel minimaal 1x per half jaar ($X^2(1, N = 994) = 31,83, p < .001$). 38,4% van de laagopgeleide ouders, 44,8% van de middelbaar opgeleide ouders, en 47,7% van de hoogopgeleide ouders bezoekt de bibliotheek minimaal 1 per maand ($X^2(1, N = 994) = 3,71, p < .16$)

²⁴ Onafhankelijke variabelen: geslacht ouder (man = ref) en geslacht kind (jongen = ref). B-waarde vrouw = -0,01, $p = 0,94$; B-waarde meisje = 0,20, $p = 0,24$; B-waarde vrouw x meisje = 0,53, $p = 0,02$.

Tabel 6 Percentage ouders dat maandelijks de bibliotheek bezoekt, uitgesplitst naar geslacht ouder en kind.

<u>Bibliotheek</u>	Met zoons	Met dochters	Allen	Sig^a
Vaders	40	45	42	n.s.
Moeders	42	52	49	*
Allen	41	49	45	*
Sig	n.s.	n.s.	n.s.	-

^a *Chi-kwadraattoets n.s. = niet significant, * p < .05, ** p < .01, *** p < .001*

Tabel 7 Percentage ouders dat halfjaarlijks de boekhandel bezoekt, uitgesplitst naar geslacht ouder en kind.

<u>Boekhandel</u>	Met zoons	Met dochters	Allen	Sig
Vaders	36	43	40	n.s.
Moeders	35	56	45	***
Allen	35	50	43	***
Sig	n.s.	**	n.s.	-

^a *Chi-kwadraattoets n.s. = niet significant, * p < .05, ** p < .01, *** p < .001*

Soorten ondernomen activiteiten

Het bibliotheek- en boekhandelbezoek van ouders komt grotendeels overeen; zowel vaders als moeders gaan hoofdzakelijk naar de boekhandel en de bibliotheek om daar een boek te kopen (59%/60%) of te lenen (90%/92%). Wanneer moeders samen met hun kind de boekhandel bezoeken, snuffelen zij echter wel frequenter rond dan vaders.²⁵ Dit doen zij voornamelijk vaak wanneer zij met hun dochter de boekhandel bezoeken; waar 67% van de vaders met zoons, 69% van de vaders met dochters en 69% van de moeders met zoons in de boekhandel rondsnuffelt wanneer zij deze bezoeken, doet zo'n 80% van de moeders met dochters dit. Dit verschil is significant.²⁶

Moeders gaan vaker dan vaders met hun kinderen naar de bibliotheek om daar een activiteit georganiseerd voor kinderen bij te wonen.²⁷ Ook hierbij geldt dat het voornamelijk moeders met dochters zijn die dit – relatief – frequent doen; 5% van de vaders met zoons, 6% van de vaders met dochters, en 7% van de moeders met zoons gaat weleens naar een voor kinderen georganiseerde activiteit in de bibliotheek. Onder moeders met dochters is dit 12%.²⁸ Hoewel moeders met dochters dus frequenter dan de andere ouder-kindparen activiteiten in de bibliotheek bezoeken, doen ook zij dit in absolute termen erg weinig.

2.4 Leesvoorbeeld: zelf lezen

Een belangrijke manier waarop kinderen nieuwe gedragingen opdoen is via observationeel leren; kinderen bekijken het gedrag van de mensen om hen heen – veelal de ouders – en imiteren dit gedrag. Dit betekent dat ouders ook kunnen bijdragen aan de leesopvoeding van hun kinderen wanneer zij niet actief bezig zijn met voorlezen, praten over boeken of

²⁵ $X^2(1, n = 719) = 4,58, p = .03$

²⁶ $X^2(1, n = 719) = 9,81, p = .02$

²⁷ $X^2(1, n = 752) = 4,51, p = .03$

²⁸ $X^2(1, n = 994) = 6,65, p = .01$

het bezoeken van de boekhandel of bibliotheek. Alleen al door als lezend rolmodel op te treden, dragen ouders positief bij aan de leesopvoeding van hun kinderen (Notten, 2012). Zo laat Mullan (2010) zien dat kinderen van ouders die meer dan 30 minuten per dag in hun bijzijn lezen, zelf ook meer lezen dan de kinderen van ouders die dit niet doen.

Frequentie zelf lezen

Van de ondervraagde ouders leest ongeveer de helft dagelijks zelf, bijna driekwart doet dit minimaal 1 keer per week. Zowel moeders als vaders zijn dus actieve lezers.²⁹ Moeders lezen echter wel wat vaker voor zichzelf dan vaders.³⁰ Zo leest bijvoorbeeld 51% van alle moeders dagelijks, terwijl dit bij vaders 46% is. Ook ligt het percentage weinig-lezers onder mannen hoger dan onder vrouwen; 20% van de vaders leest minder dan een keer per maand iets voor zichzelf, terwijl dit bij vrouwen 15% is. Moeders lezen daarnaast, wanneer zij lezen, vaker in het bijzijn van hun kind;³¹ 37% van alle moeders doet dit vaak, bij vaders is dit 26%.³² Twee keer zoveel vaders als moeders lezen daarnaast nooit in het bijzijn van hun kind (12% vs. 6%).

Net als bij het voorlezen en het praten over boeken geldt dat het verschil in zelf lezen (al dan niet in het bijzijn van het kind) het grootste is onder de middelbaar opgeleide ouders; hoewel vaders ongeacht hun opleidingsniveau wat minder vaak zelf lezen dan moeders, zijn de verschillen tussen vaders en moeders alleen binnen de groep middelbaar opgeleide ouders significant.³³

Soorten gelezen teksten

Moeders en vaders verschillen niet alleen van elkaar wat betreft de frequentie waarmee zij lezen, maar ook wat betreft het soort teksten dat zij lezen (en het leesgedrag dat zij dus aan hun kinderen voorspiegelen) (zie Figuur 5). Onder vrouwen zijn fictieboeken (romans, thrillers, literaire verhalen, gedichten) het meest populair; 61% van alle moeders geeft aan vaak uit dit soort teksten te lezen. Mannen lezen daarentegen juist het meest frequent in de krant – 59% van de vaders doet dit naar eigen zeggen vaak. Vrouwen lezen significant vaker dan mannen in fictieboeken en tijdschriften;³⁴ mannen lezen daarentegen juist significant vaker uit kranten,³⁵ non-fictieboeken (historische boeken, populair-wetenschappelijke boeken e.d.)³⁶ en stripboeken of graphic novels.³⁷

Ook wat betreft het medium van lezen (papier vs. digitaal) verschillen vaders en moeders

---

²⁹ Let op: er is hier gevraagd naar lezen in de brede zin, niet alleen naar het lezen van boeken

³⁰ Uitkomst van ordinale regressieanalyse met geslacht ouder (man = referentie) als onafhankelijke variabele en zelf lezen als afhankelijke variabele. B-waarde (vrouw) = 0,29, $p = .01$

³¹ Uitkomst van ordinale regressieanalyse met geslacht ouder (man = referentie) als onafhankelijke variabele en lezen in bijzijn van het kind als afhankelijke variabele. B-waarde (vrouw) = 0,58, $p < .001$

³² $X^2(1, n = 969) = 20,52, p < .001$

³³ Uitkomst van ordinale regressieanalyses met geslacht ouder (man = referentie) als onafhankelijke variabele en zelf lezen als afhankelijke variabele. Laagopgeleid: B-waarde (vrouw) = 0,27, $p = .36$; Middelbaar opgeleid: B-waarde (vrouw) = 0,57, $p < .01$; Hoogopgeleid: B-waarde (vrouw) = 0,14, $p = .50$.

³⁴ Uitkomst van ordinale regressieanalyses met geslacht ouder (man = referentie) als onafhankelijke variabele en genre als de steeds wisselende afhankelijke variabele. Fictieboeken: B-waarde (vrouw) = 1,21, $p < .001$; tijdschriften: B-waarde (vrouw) = 0,33, $p = .01$

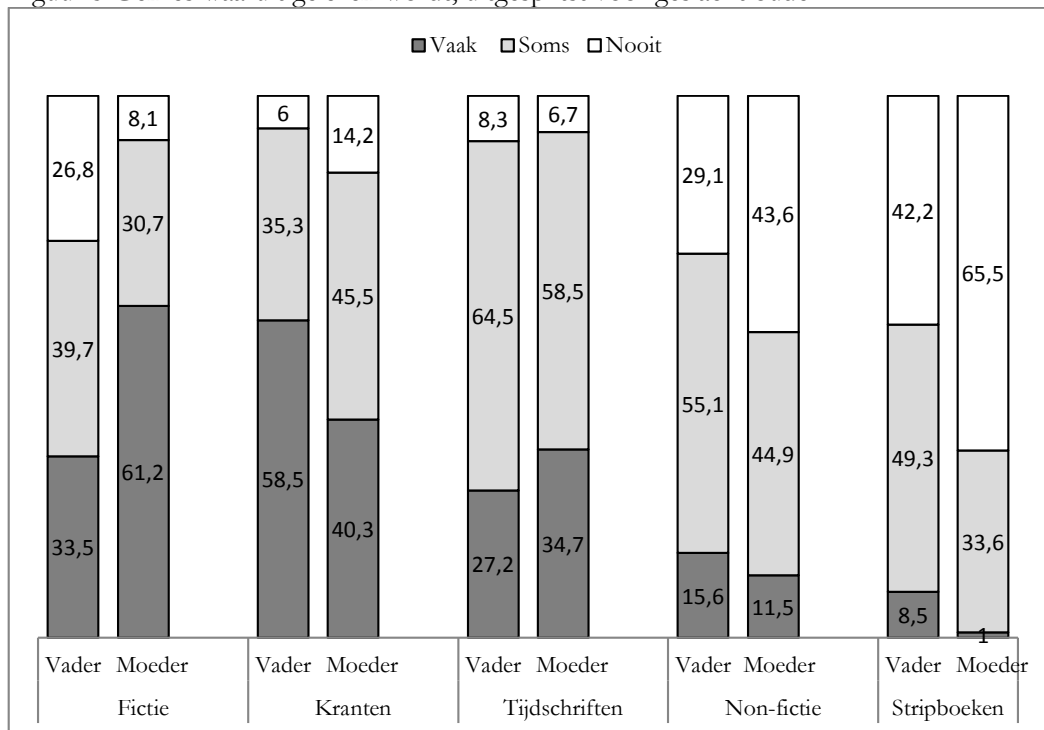
³⁵ B-waarde (vrouw) = - 0,77, $p < .001$

³⁶ B-waarde (vrouw) = - 0,55, $p < .001$

³⁷ B-waarde (vrouw) = - 1,02, $p < .001$

van elkaar. Aan de respondenten is gevraagd hoe ze lezen: (1) alleen maar van papier, (2) vooral van papier en soms digitaal, (3) evenveel van papier als digitaal, (4) vooral digitaal en soms van papier, of (5) alleen maar digitaal. Uit de resultaten blijkt dat vrouwen significant vaker dan mannen verknocht zijn aan het fysieke boek; 41% van alle moeders leest alleen maar van papier, ten opzichte van 29% van de vaders.³⁸ Mannen zijn juist voorlopers bij het digitaal lezen; van alle vaders leest 20% voornamelijk of altijd digitaal, van alle moeders maar 14%.³⁹

Figuur 5 Genres waaruit gelezen wordt, uitgesplitst voor geslacht ouder.

2.5 Leesaanbod: aantal boeken thuis

Voor de leesontwikkeling van kinderen is het van belang dat er in hun thuisomgeving een positief leesklimaat heerst. Een ruime aanwezigheid van boeken draagt hier op positieve wijze aan bij. Uit een studie naar de relatie tussen leesklimaat en de leesprestaties van kinderen in 25 landen blijkt dat in verreweg de meeste landen een positieve relatie bestaat tussen boekenaanbod in huis en leesvaardigheid (Park, 2008). Onderzoek van Notten (2012) laat daarnaast zien dat een groot boekenaanbod bij Nederlandse kinderen samenhangt met betere schoolprestaties.

Nederlandse ouders hebben, zo komt uit de enquêteantwoorden naar voren, een groot aantal kinderboeken in huis. Gemiddeld hebben ouders zo'n 21 tot 50 kinderboeken in de kast staan; 40% van de ouders schat in dit aantal boeken voor kinderen te bezitten.

³⁸ $\chi^2(1, N = 994) = 15,55, p < .001$

³⁹ $\chi^2(1, N = 994) = 5,45, p = .02$

Daarnaast geeft 20% van de ondervraagde ouders aan maximaal 20 boeken voor kinderen in huis te hebben, en denkt 23% er tussen de 51 en de 100 te bezitten. De overige ouders schatten in geen boeken (1,2%) of meer dan 100 boeken (15%) te hebben. Hoe hoger het opleidingsniveau van de ouders, hoe meer kinderboeken zij in huis hebben.⁴⁰ Vaders en moeders verschillen wat betreft het aantal boeken in huis niet van elkaar.⁴¹ Ook de ouders van jongens en meisjes hebben – ook wanneer enkel gekeken wordt naar één-kind-gezinnen – een ongeveer gelijk aantal kinderboeken in huis.⁴²

---

⁴⁰ Uitkomst van een ordinale regressieanalyse met opleidingsniveau (laagopgeleid = referentie) als onafhankelijke variabele en aantal kinderboeken in huis als afhankelijke variabele. B-waarde (middelbaar opgeleid) = 0,49, $p < .01$; B-waarde (hoogopgeleid) = 1,15, $p < .01$

⁴¹ Uitkomst van een ordinale regressieanalyse met geslacht ouder (man = referentie) als onafhankelijke variabele en aantal kinderboeken in huis als afhankelijke variabele. B-waarde (vrouw) = 0,02, $p = 0,86$.

⁴² Uitkomst van een ordinale regressieanalyse met geslacht kind (jongen = referentie) als onafhankelijke variabele en aantal kinderboeken in huis als afhankelijke variabele. B-waarde (meisje) = 0,01, $p = 0,97$. Uitgevoerd op een subset van de data: respondenten met maar 1 kind (dus alleen een jongen of een meisje) in huis.

3 Welke plek neemt leesopvoeding bij vaders en moeders binnen de bredere opvoeding in?

In het voorgaande hoofdstuk is gekeken naar hoe de leesopvoeding van vaders en moeders – en die tussen zoons en dochters – van elkaar verschilt. In dit hoofdstuk zal een eerste aanzet worden gedaan om te zoeken naar verklaringen voor de gevonden verschillen. Eén mogelijke reden voor de gemiddeld lagere betrokkenheid van vaders bij de leesopvoeding, is dat vaders andere opvoedingsactiviteiten op zich nemen dan moeders, en hier misschien ook een ander belang aan toekennen. Zo blijkt uit eerder onderzoek bijvoorbeeld dat moeders een groter aandeel van hun totale ‘zorgtijd’ besteden aan fysieke zorg en routineuze zorgtaken (aankleden, eten geven, naar school brengen e.d.), terwijl vaders meer tijd besteden aan recreatieve/interactieve activiteiten, zoals met hun kinderen spelen en praten (Craig, 2006; Hook & Wolfe 2012; Craig, Powell & Smyth, 2014). Ook tussen jongens en meisjes bestaan op dit punt mogelijk verschillen. Een studie van Leavell et al. (2012) laat bijvoorbeeld zien dat de vaders van zoons vaker fysiek spel met hun kind ondernemen, terwijl de vaders van dochters juist meer tijd besteden aan literaire activiteiten.

In deze studie is, naar aanleiding van het bestaande onderzoek, aan ouders gevraagd hoe vaak ze verschillende (recreatieve) ouder-kindactiviteiten met hun jongste kind uitvoeren. De activiteiten zijn zo gekozen dat zowel de bezigheden van jonge kinderen als die van wat oudere kinderen goed gerepresenteerd waren. De in de vragenlijst opgenomen activiteiten zijn: (1) buiten spelen/sporten, (2) muziek maken/zingen, (3) knutselen/tekenen/schilderen, (4) met speelgoed spelen, (5) lezen/voorlezen, (6) spelletjes spelen/puzzelen, (7) gamen, (8) huiswerk maken, (9) tv kijken, (10) internetten, (11) een museum bezoeken en (12) naar een (culturele) voorstelling gaan. Aan ouders is ook gevraagd om aan de hand van deze activiteiten een top drie samen te stellen van belangrijkste activiteiten voor de ontwikkeling van hun (jongste) kind. Op basis van de verzamelde gegevens kan een voorzichtige inschatting worden gemaakt van de relatieve tijd die vaders en moeders binnen de opvoeding aan (samen) lezen besteden, en van het relatieve belang dat zij binnen de opvoeding aan lezen hechten.

3.1 Samen lezen te midden van andere ouder-kindactiviteiten in de periode 0-12

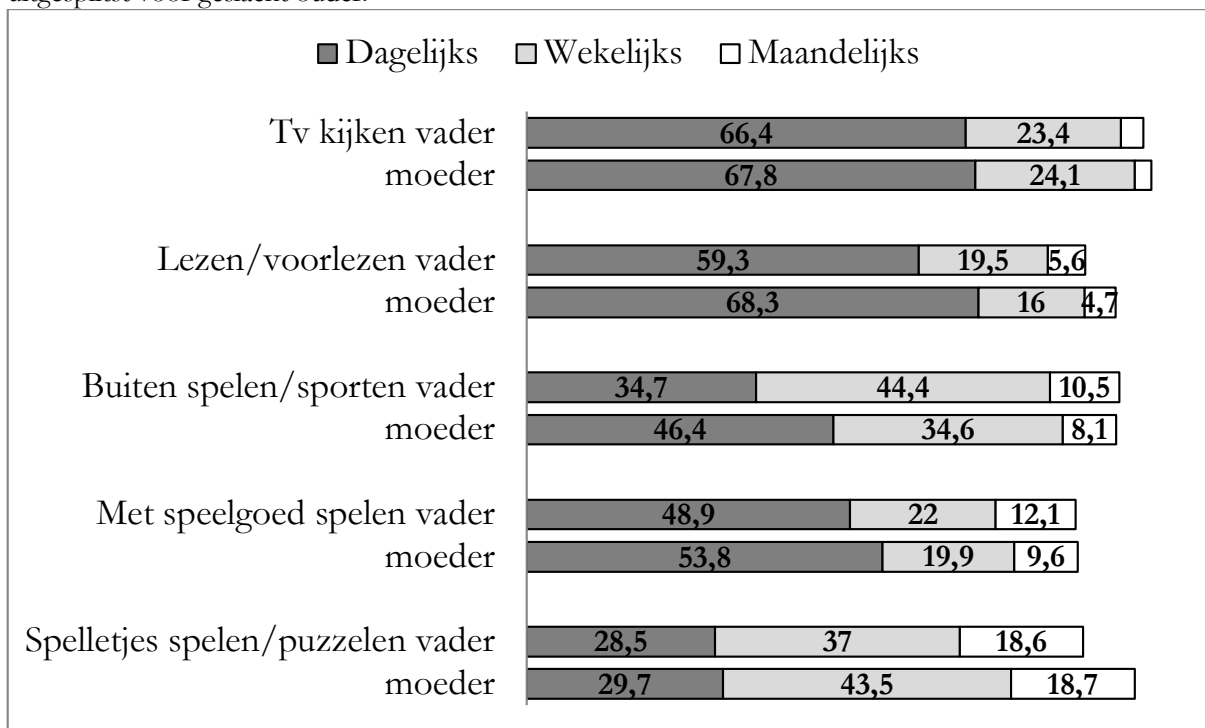
Ouders met kinderen in de leeftijd van nul tot twaalf besteden ten opzichte van andere recreatieve ouder-kindactiviteiten veel tijd aan samen lezen/voorlezen; bij zowel moeders als vaders is dit, na samen t.v. kijken, de meest frequent ondernomen activiteit (zie Figuur 6). Relatief gezien besteden vaders dus – binnen de bredere opvoeding – net zoveel tijd aan (voor)lezen als moeders. Absoluut gezien besteden zij hier echter minder tijd aan.⁴³ Zo lezen moeders bijvoorbeeld in 68% van de gevallen dagelijks samen met hun (nul- tot twaalfjarige jarige) kind, terwijl vaders dit in 59% van de gevallen doen. Ook buiten spelen, muziek maken en knutselen/tekenen en schilderen doen moeders daarnaast significant

---

⁴³ Ordinale regressieanalyses met geslacht ouder (referentiecategorie = man) en geslacht kind (referentiecategorie = jongen) als onafhankelijke variabelen en de ouder-kindactiviteiten als de steeds wisselende afhankelijke variabelen; B-waarde (vrouw) = 0,39, $p < .01$

vaker dan vaders.⁴⁴ Vaders besteden daarentegen juist weer meer tijd aan gamen met hun kinderen,⁴⁵ en met hen naar een culturele voorstelling gaan⁴⁶ (beide ouders doen dit laatste echter niet vaak). Alles bij elkaar genomen ondernemen moeders net wat vaker activiteiten met hun (jonge) kinderen dan vaders.⁴⁷

Figuur 6 De vijf meest frequent ondernomen ouder-kindactiviteiten in de levensfase 0-12, uitgesplitst voor geslacht ouder.

Zowel moeders als vaders met kinderen in de leeftijdsgroep nul tot twaalf zien (voor)lezen als zeer belangrijk. Zo geven zeven op de tien ondervraagde vrouwen en zes op de tien ondervraagde mannen aan lezen tot de top 3 belangrijkste opvoedingsactiviteiten te rekenen (zie Figuur 7). Hoewel de waarde die aan (voor)lezen wordt gehecht dus onder beide ouders met kinderen tussen de nul en twaalf groot is, schrijven moeders echter wel significant meer waarde toe aan lezen dan vaders.⁴⁸ Ook het relatieve belang dat zij eraan hechten is wat groter; waar (voor)lezen en buiten spelen/sporten bij moeders qua belangrijkheid op een gezamenlijke eerste plek komen (74% van alle moeders neemt deze activiteiten in de top 3 op), hechten vaders net wat meer waarde aan buiten/spelen sporten dan aan (voor)lezen (respectievelijk 73 en 64% neemt deze activiteiten in de top 3 op).

Ouders met kinderen tussen de nul en twaalf besteden evenveel tijd aan samen lezen met hun dochters als aan samen lezen met hun zoons,⁴⁹ en hechten hier ook evenveel waarde

⁴⁴ B-waarde (vrouw) = 0,36, $p < .01$; B-waarde (vrouw) = 0,72, $p < .001$; B-waarde (vrouw) = 0,40, $p < .01$

⁴⁵ B-waarde (vrouw) = - 0,37, $p < .01$

⁴⁶ B-waarde (vrouw) = - 0,87, $p < .01$

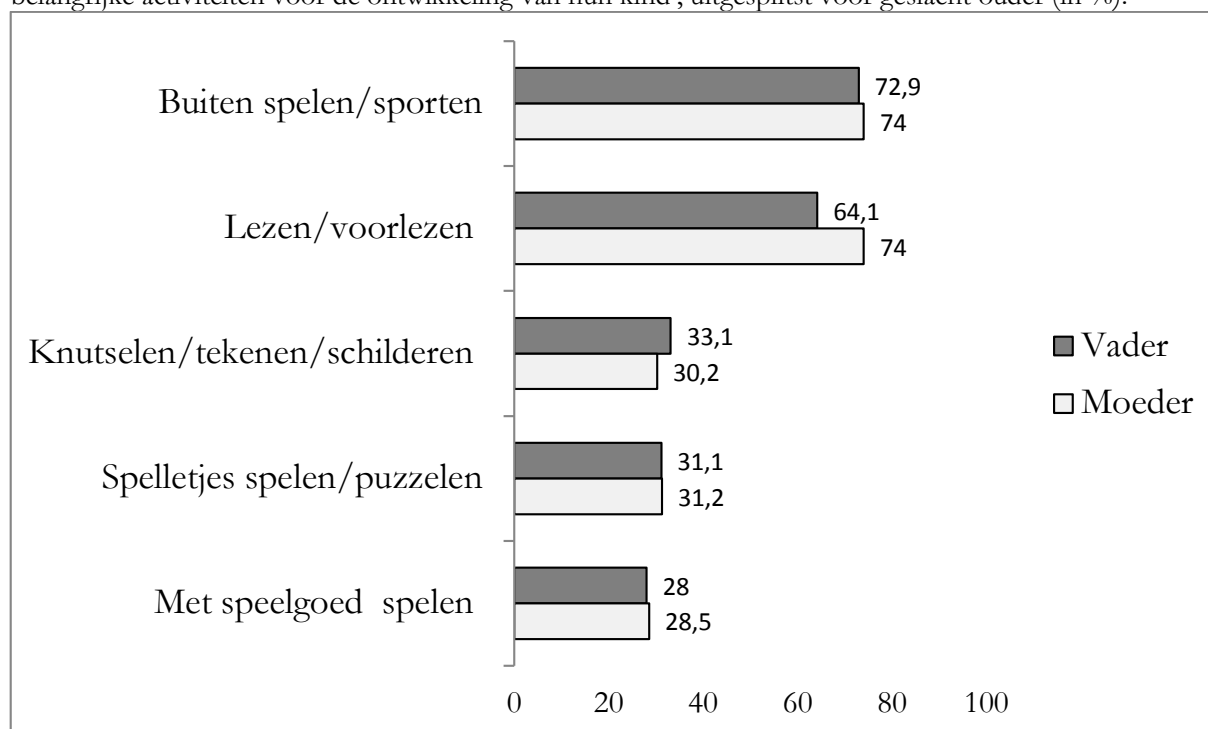
⁴⁷ $t(712,54) = -2,42$, $p < .05$

⁴⁸ $\chi^2(1, n = 761) = 8,62$, $p < .01$.

⁴⁹ B-waarde (meisje) = 0,14, $p = .34$

aan.⁵⁰ Wat betreft sommige andere ouder-kindactiviteiten bestaan er echter wel een aantal verschillen (zowel in frequentie als in belang). De activiteiten muziek maken/zingen⁵¹ en knutselen/ tekenen/schilderen⁵² ondernemen ouders bijvoorbeeld vaker met hun dochters dan met hun zoons. Daarnaast hechten ouders met zoons vaker belang aan buiten spelen/sporten⁵³ en met speelgoed spelen⁵⁴ dan de ouders van meisjes (respectievelijk 78% en 34% van de vaders met zoons en 69% en 22% van de moeders met dochters rekent deze activiteiten tot de top 3 qua belang voor de ontwikkeling). De ouders van meisjes hechten daarentegen juist weer vaker belang aan knutselen/tekenen/schilderen dan de ouders van zoons⁵⁵ (39% vs. 24%).

Figuur 7 De vijf activiteiten die ouders in de levensfase 0-12 het vaakst rekenen tot de ‘meest belangrijke activiteiten voor de ontwikkeling van hun kind’, uitgesplitst voor geslacht ouder (in %).

3.2 Samen lezen te midden van andere ouder-kindactiviteiten in de levensfase 13-18

De frequentie waarmee ouders met hun kinderen lezen/aan hun kinderen voorlezen neemt in de leeftijdsperiode dertien tot achttien sterk af; samen lezen is in deze leeftijdsperiode een van de minst vaak ondernomen ouder-kindactiviteiten. Bij vaders behoort lezen/voorlezen tot de drie minst frequent ondernomen activiteiten, bij moeders tot de vijf

⁵⁰ $X^2(1, n = 761) = 1,42, p = .24$

⁵¹ B-waarde (meisje) = 0,28, $p = .03$

⁵² B-waarde (meisje) = 0,62, $p = .001$

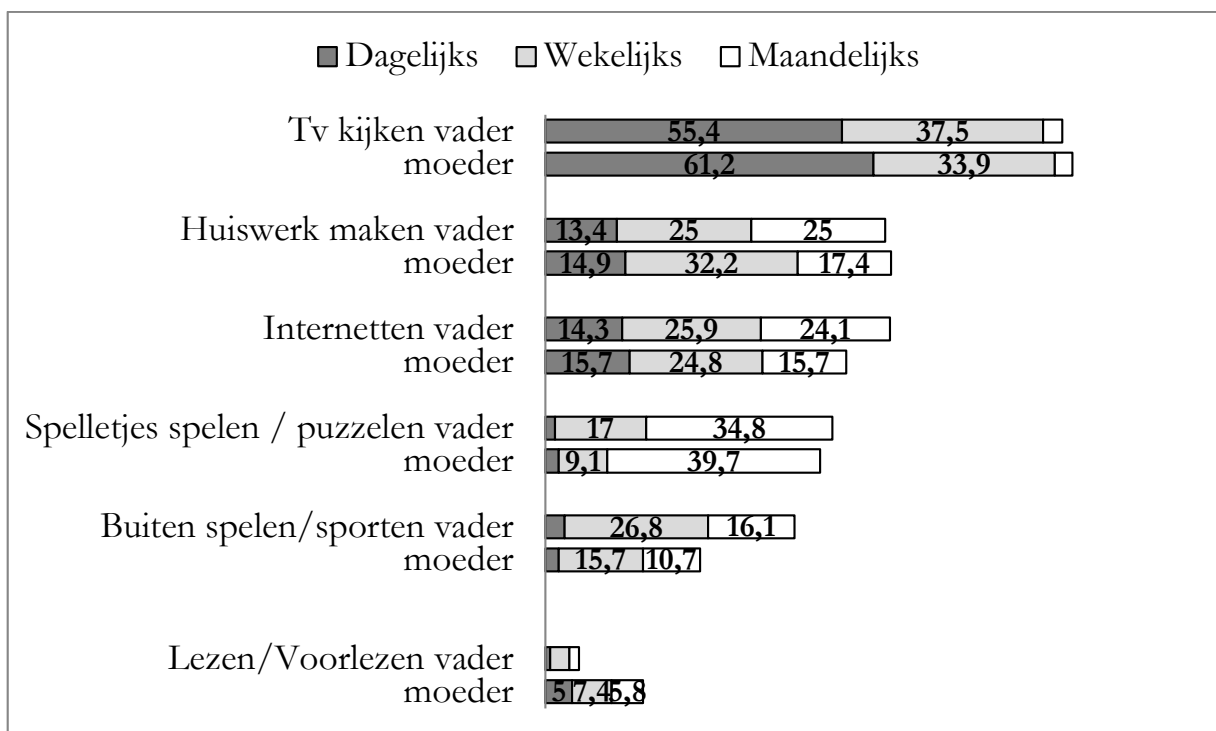
⁵³ $X^2(1, n = 761) = 6,96, p < .01$

⁵⁴ $X^2(1, n = 761) = 13,12, p < .001$

⁵⁵ $X^2(1, n = 761) = 17,61, p < .001$

minst frequent ondernomen activiteiten. Hoewel beide ouders deze activiteit dus niet zo vaak ondernemen met hun dertien- tot achttienjarige kinderen, zijn moeders hier significant actiever in dan vaders.⁵⁶ Moeders lezen ongeveer drie keer zo vaak samen met hun kinderen dan vaders in de leeftijdperiode dertien tot achttien; waar 6% van de vaders minimaal een keer per maand met zijn kind leest, doet zo'n 18% van de moeders dit (zie Figuur 8). Vaders besteden in deze leeftijdperiode echter meer tijd aan het buiten spelen/sporten met hun kinderen;⁵⁷ 46% van de vaders doet dit minimaal een keer per maand met zijn dertien- tot achttienjarige kind versus 29% van de moeders. In deze periode besteden beide ouders het vaakst tijd aan samen met hun kinderen tv kijken, internetten en huiswerk maken.

Figuur 8 De vijf meest frequent ondernomen ouder-kindactiviteiten + lezen/voorlezen in de levensfase 13-18, uitgesplitst voor geslacht ouder (in %).

De waarde die ouders aan lezen toekennen voor de ontwikkeling van hun kind neemt, vooral bij vaders, sterk af wanneer hun kinderen ouder worden (zie Figuur 9). Slechts vier van de tien moeders en twee van de tien vaders met kinderen in de leeftijdperiode dertien tot achttien rekent lezen tot de drie belangrijkste activiteiten voor de ontwikkeling. Zowel moeders als vaders zien huiswerk maken en buiten spelen/sporten als belangrijkere ontwikkelingsactiviteiten in deze periode, en mannen vinden daarnaast ook het bezoeken van een museum of (culturele) voorstelling net wat belangrijker dan lezen. Net als in de leeftijdperiode nul tot twaalf hechten moeders in de leeftijdperiode dertien tot achttien een significant groter belang aan lezen dan vaders.⁵⁸ Aan het bezoeken van een museum

⁵⁶ B-waarde (vrouw) = 1,21, $p < .01$

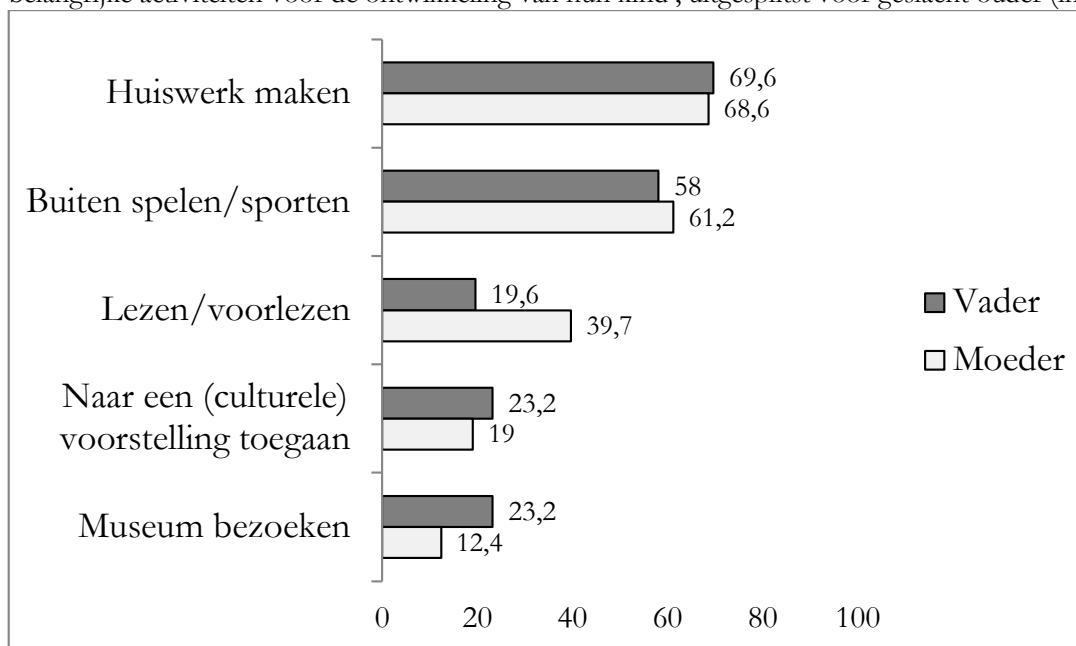
⁵⁷ B-waarde (vrouw) = -0,72, $p < .01$

⁵⁸ $\chi^2 (1, n = 233) = 11,10, p < .01$

hechten vaders meer waarde.⁵⁹ Wat de andere activiteiten betreft verschillen moeders en vaders niet van elkaar.

Net als ouders met kinderen tussen de nul en twaalf besteden ouders met kinderen tussen de dertien en achttien evenveel tijd aan het samen lezen met hun dochters als aan het samen lezen met hun zoons,⁶⁰ en hechten zij hier in beide gevallen evenveel waarde aan.⁶¹ Wel besteden de ouders van dochters tussen de dertien en achttien meer tijd aan samen knutselen/ tekenen/schilderen dan de ouders van zoons,⁶² en hechten zij hier meer belang aan.⁶³ De ouders van zoons hechten daarnaast iets meer belang aan gamen dan de ouders van dochters⁶⁴ (dit verschil betreft echter een zeer kleine groep; de ouders van zoons rekenen gamen weliswaar iets vaker tot hun top 3 belangrijkste ontwikkelingsactiviteiten, zij doen dit alsnog in slechts 4% van de gevallen).

Figuur 9 De vijf activiteiten die ouders in de levensfase 13-18 het vaakst rekenen tot de ‘meest belangrijke activiteiten voor de ontwikkeling van hun kind’, uitgesplitst voor geslacht ouder (in %).

Wat kan er naar aanleiding van deze bevindingen geconcludeerd worden over de plek die de leesopvoeding binnen de bredere opvoeding inneemt? De bevindingen zijn – vooral voor de vroege opvoeding – positief. In de levensfase nul tot twaalf is samen lezen/voorlezen – na t.v. kijken – de activiteit die ouders het vaakst met hun kinderen ondernemen. Dit geldt voor zowel vaders als moeders. Vaders blijven, zoals gezegd, wel iets achter bij moeders wat betreft de absolute frequentie waarmee zij samen met hun nul- tot twaalfjarige kinderen lezen. Dit verschil is echter klein, en hangt waarschijnlijk samen met het feit dat moeders überhaupt sterker betrokken zijn bij de vroege opvoeding dan

⁵⁹ $\chi^2 (1, n = 233) = 4,69, p = .03$

⁶⁰ B-waarde (meisje) = 2,82, $p = .09$

⁶¹ $\chi^2 (1, n = 233) = 4,85, p = .03$

⁶² B-waarde (meisje) = 0,87, $p = .02$

⁶³ $\chi^2 (1, n = 233) = 4,85, p = .03$

⁶⁴ $\chi^2 (1, n = 233) = 4,34, p = .04$

vaders; hoewel sommige ouder-kindactiviteiten vaker worden uitgevoerd door vaders dan door moeders in de fase nul tot twaalf jaar, is de moeder over de hele linie het meest betrokken. De kleinere betrokkenheid van vaders bij de leesopvoeding staat dus op één lijn met hun kleinere betrokkenheid bij de opvoeding in het algemeen. Bij beide ouders is de leesopvoeding echter sterk verankerd in de bredere opvoeding, en – hoewel het belang dat vaders in deze fase aan lezen/voorlezen hechten wat kleiner is dan dat van moeders – hechter beiden ouders hier gemiddeld genomen een erg groot belang aan.

In de fase dertien tot achttien jaar worden de verschillen tussen vaders en moeders groter. Bij beide ouders zwakt de positie van de leesopvoeding binnen de bredere opvoeding af; andere ouder-kindactiviteiten (huiswerk maken, internetten) gaan een belangrijkere rol spelen, en het belang dat ouders aan lezen/voorlezen hechten neemt af (zowel absoluut als relatief gezien). In de levensfase dertien tot achttien jaar lezen moeders drie keer vaker samen met hun kinderen dan vaders, en zij rekenen lezen/voorlezen twee keer zo vaak tot de drie belangrijkste activiteiten voor de ontwikkeling van hun kind. Bij vrijwel geen van de andere ouder-kindactiviteiten zijn de verschillen tussen vaders en moeders in deze fase zo groot. Hoewel de aandacht voor leesopvoeding bij beide ouders afneemt, is de afname het sterkst voor vaders. Het zijn vooral de vaders bij wie het lezen/voorlezen het in deze fase aflegt tegen de andere ouder-kindactiviteiten (zowel qua frequentie als qua belang).

4 Welke denkbeelden hebben vaders en moeders over de leesopvoeding?

Niet alleen de rol die lezen binnen de bredere opvoeding inneemt, maar ook de denkbeelden die ouders over de leesopvoeding hebben, vertellen ons mogelijk iets over de verschillen in betrokkenheid van vaders en moeders bij de leesopvoeding. Om de ideeën van ouders over de leesopvoeding in kaart te brengen, is in de vragenlijst geïnformeerd naar (1) leesopvoedingsattitude, (2) het vertrouwen in de eigen rol als leesopvoeder, (3) het toegekende belang aan de ouder als leesopvoeder te midden van andere stimulerende partijen, (4) het leesvoorbeeld gegeven door de eigen ouders en (5) de mate van genderstereotiep denken over de leesopvoeding. Hieronder zijn de belangrijkste resultaten weergegeven.

4.1 Leesopvoedingsattitude

De leesopvoedingsattitude van ouders – het (positieve of negatieve) beeld dat ouders van de leesopvoeding hebben – is bepalend voor hun betrokkenheid hierbij. Ouders die het leuk en belangrijk vinden om samen met hun kinderen te lezen of te praten over boeken, zullen dit ook sneller en vaker doen. Uit eerder onderzoek is bekend dat leesattitude en leesfrequentie positief met elkaar samenhangen (Stalpers, 2007; Stokmans & Broeder, 2009) en het is aannemelijk dat hetzelfde geldt voor leesopvoedingsattitude en leesopvoedingsfrequentie. In deze studie is de leesopvoedingsattitude van ouders dan ook onderzocht. Dit is gedaan door ouders aan de hand van woordparen (leuk-niet leuk, belangrijk-niet belangrijk, ontspannend-frustrerend etc.) te vragen naar hun houding ten opzichte van het samen lezen met hun kind – een cruciale component binnen de leesopvoeding.

Uit de resultaten komt naar voren dat de meeste ouders een positief beeld hebben van leesopvoeding; de meeste van hen geven aan dat zij het samen lezen met hun kind als erg plezier en belangrijk ervaren. Moeders en vaders verschillen op het eerste gezicht niet heel erg sterk van elkaar wat betreft hun leesopvoedingsattitude; hun houding ten opzichte van het samen lezen is, over de hele linie bekeken, even positief.⁶⁵ Wanneer er echter onderscheid wordt gemaakt tussen twee belangrijke deelcomponenten van deze attitude, de hedonistische component – hoe leuk/prettig vinden ouders samen lezen – en de utilitaire component – hoe belangrijk/nuttig vinden ouders samen lezen – worden er wel verschillen gevonden. Moeders en vaders scoren ongeveer even hoog op de utilitaire component van samen lezen; hoewel moeders een iets groter belang of nut toeschrijven aan samen lezen dan vaders, is het verschil niet significant.⁶⁶ Op de ‘hedonistische component’ van leesopvoedingsattitude scoren moeders echter wel significant hoger; ten opzichte van vaders genieten moeders meer van het samen lezen met hun kinderen.⁶⁷

---

⁶⁵ $t(992) = -1,76, p = .08$

⁶⁶ $t(992) = -1,21, p = .23$

⁶⁷ $t(992) = -2,19, p = .03$

Niet alleen het geslacht van de ouders is van invloed op hoe over leesopvoeding wordt gedacht, ook het geslacht van het kind oefent hier invloed op uit; de ouders van meisjes genieten meer van het samen lezen dan de ouders van zoons.⁶⁸ Het belang en het nut dat de ouders van zoons en de ouders van meisjes aan samen lezen toeschrijven is echter wel even groot.⁶⁹

Ook de combinatie ouder-kind levert een belangrijke bevinding op; vaders met zoons genieten significant minder van het samen lezen dan ieder van de andere ouder-kindparen.⁷⁰ Wat betreft de utilitaire component van leesopvoeding verschillen ouder-kindparen niet. Bij deze bevinding, en alle eerder genoemde bevindingen, dient echter wel te worden opgemerkt dat vrijwel alle typen ouders, ongeacht hun eigen sekse of die van hun kind, door de bank genomen een zeer positieve houding hebben ten opzichte van de leesopvoeding, en in de meeste gevallen zowel genieten van de leesopvoeding als hier belang aan hechten.

4.2 Vertrouwen in de eigen rol als leesopvoeder

Naast leesopvoedingsattitude is ook het vertrouwen in de eigen rol als leesopvoeder van belang voor betrokkenheid bij het lezen. Ouderlijke overtuiging van het eigen kunnen en ouderlijk gedrag beïnvloeden elkaar (Boomstra, Van Dijk, Jorna & Van Geert, 2013). Eerder onderzoek biedt aanwijzingen dat vooral bij vaders het vertrouwen in het eigen kunnen nog weleens een beperking zou kunnen zijn; zo hebben zij bijvoorbeeld een minder groot vertrouwen in hun eigen vermogen om de leesvaardigheid van hun kinderen te verbeteren dan moeders (Lynch, 2002).

Uit de enquêteantwoorden komt naar voren dat ouders er over het algemeen veel vertrouwen in hebben dat ze een belangrijke rol kunnen spelen in de leesontwikkeling van hun kind. Op de stelling 'Ik kan mijn kind tot lezen stimuleren door leesactiviteiten te doen, zoals bijvoorbeeld voorlezen, naar de bibliotheek gaan of praten over boeken', reageert 81% van alle ouders bevestigend ('mee eens' of 'helemaal mee eens'). Nog eens 13% van alle ouders staat neutraal tegenover de stelling. Slechts 6% van alle ouders is het hier (helemaal) mee oneens.

Hoewel zowel moeders als vaders dus meestal het belang inzien van hun eigen leesopvoeding, is het vertrouwen in de eigen rol als leesopvoeder onder moeders gemiddeld wel wat groter.⁷¹ Daarnaast is dit vertrouwen gemiddeld ook wat sterker onder de ouders van dochters dan onder de ouders van zoons.⁷² Vooral vaders met zoons hebben dus relatief weinig vertrouwen in de eigen rol als leesopvoeder; maar 29% van alle vaders met zoons is helemaal overtuigd van het feit dat leesopvoeding invloed uitoefent op leesgedrag, terwijl van alle moeders met dochters 51% hier helemaal van overtuigd is. De vaders met

---

⁶⁸ $t(992) = -2,24, p = .03$

⁶⁹ $t(992) = -1,21, p = .23$

⁷⁰ $F(3, 993) = 3,51, p = .02$. Groepen: vader & zoon ($M=44,75, SD=10,36$), vader & dochter ($M=46,40, SD=10,70$), moeder & zoon ($M=46,36, SD=11,41$) en moeder & dochter ($M=47,19, SD=10,74$).

⁷¹ Uitkomst van een ordinale regressieanalyse met geslacht ouder (man = referentie) en geslacht kind (jongen = referentie) als onafhankelijke variabelen en vertrouwen in de eigen rol als leesopvoeder als afhankelijke variabele ('Ik kan mijn kind tot lezen stimuleren door leesactiviteiten te doen, zoals bijvoorbeeld voorlezen, naar de bibliotheek gaan of te praten over boeken': helemaal mee eens tot helemaal mee oneens). B-waarde (vrouw) = 0,42, $p < .001$.

⁷² B-waarde (meisje) = 0,42, $p < .001$

dochters en de moeders met zoons scoren met 42% in het midden.

Naarmate kinderen ouder worden, gaan ouders steeds minder geloven in hun eigen rol als leesopvoeder. Waar 90% van de ouders met nul- tot vijfjarigen gelooft het leesgedrag van zijn/haar kind te kunnen stimuleren door leesactiviteiten met hem of haar te doen (en zelfs 95% van de ouders van zes en zevenjarigen), is dit bij ouders met kinderen tussen de dertien en de achttien (nog) maar 58%. Ouders met kinderen tussen de dertien en achttien zijn zwaar oververtegenwoordigd in de groep ouders die niet gelooft in het belang van de eigen leesopvoeding; 58% van alle respondenten die ontkennen invloed uit te kunnen oefenen op het leesgedrag van hun kind, heeft een kind in de leeftijdsgroep dertien tot achttien. Dit is tweeëneenhalf keer zoveel als er op basis van de normale steekproefverdeling verwacht kan worden.

4.3 Belang leesopvoeding ouders te midden van andere stimulerende partijen

Ouders hebben van alle partijen die betrokken zijn bij de leesopvoeding de grootste invloed op de leesontwikkeling van hun kind. Zo is de kans dat een kind een boekenliefhebber wordt bijna vijf keer zo groot wanneer dit kind leesbevorderende ouders heeft dan wanneer dit kind dit niet heeft. Ter vergelijking: een leesbevorderende docent vergroot de kans dat een kind een boekenliefhebber wordt met slechts factor 1,5 (Stalpers, 2006, 2007). In dit onderzoek is gekeken of ouders zich ook *bewust* zijn van de belangrijke rol die zij spelen in de leesontwikkeling van hun kind. Door de bank genomen hebben ouders veel vertrouwen in hun eigen rol als leesopvoeder, maar schatten zij het belang van deze rol ook hoog in wanneer zij zichzelf vergelijken met andere begeleidende partijen (school, kinderopvang, familie, bibliotheek, boekhandel)?

Uit de resultaten van dit onderzoek komt naar voren dat ouders zichzelf, naast de school, inderdaad zien als de belangrijkste partij voor het begeleiden van hun kinderen met leesactiviteiten (zie Figuur 10). Aan andere begeleidende partijen wordt minder belang gehecht; slechts een beperkt percentage van de ouders vindt overige familieleden, de kinderopvang, de bibliotheek of de boekhandel ‘zeer belangrijk’ voor de leesopvoeding.

Moeders schrijven een groter belang toe aan zichzelf als leesopvoeders dan vaders;⁷³ 67% van alle moeders vindt ouders zeer belangrijk voor het begeleiden van hun kinderen met leesactiviteiten, ten opzichte van 57% van de vaders. Ook de kinderopvang⁷⁴ en de bibliotheek⁷⁵ vinden zij vaker dan vaders belangrijk voor deze begeleiding.

Onder de ouders van jongens en meisjes bestaan ook verschillen wat betreft het belang dat zij toeschrijven aan verschillende leesopvoedingspartijen; de school⁷⁶ en de boekhandel⁷⁷ vinden ouders met dochters vaker belangrijk voor de leesopvoeding van hun kinderen dan de ouders van zoons. Bij de boekhandel is dit verschil echter wel zeer klein.

---

⁷³ Uitkomst van een aantal ordinale regressieanalyses met geslacht ouder (man = referentie) en geslacht kind (jongen = referentie) als de onafhankelijke variabele en de leesopvoedingspartij (ouder, school etc.) als de steeds wisselende afhankelijke variabelen. B-waarde (vrouw) = 0,36, $p < .01$

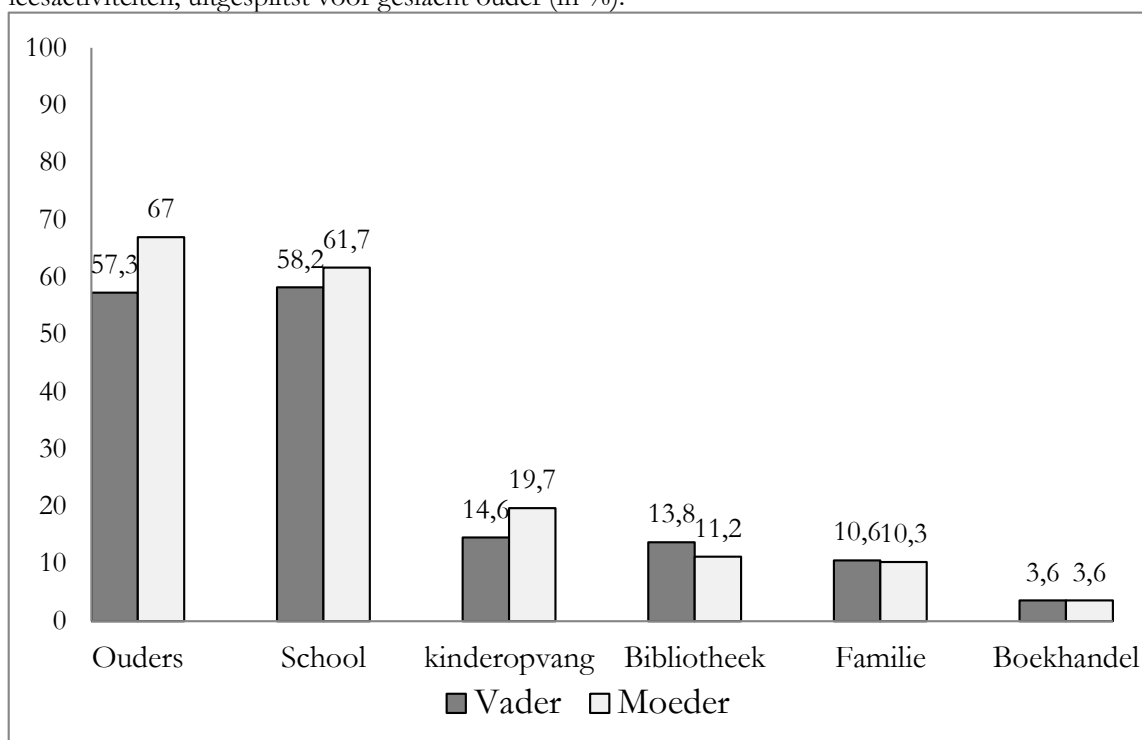
⁷⁴B-waarde (vrouw) = 0,31, $p < .01$

⁷⁵B-waarde (vrouw) = 0,27, $p = .02$

⁷⁶B-waarde (meisje) = 0,36, $p < .01$

⁷⁷B-waarde (meisje) = 0,24, $p = .04$

Figuur 10 Percentage ouders dat de ouders, de school, de kinderopvang, de bibliotheek, de boekhandel en de bredere familie 'zeer belangrijk' vindt voor het begeleiden van hun kind bij leesactiviteiten, uitgesplitst voor geslacht ouder (in %).

Als laatste speelt de leeftijd van de kinderen een belangrijke rol bij het toekennen van belang aan verschillende leesopvoedingspartijen. De ouders van kinderen in de levensfase nul tot twaalf vinden (1) de ouders, (2) de school en (3) de kinderopvang de belangrijkste partijen bij het begeleiden van kinderen bij leesactiviteiten. De ouders van kinderen in de levensfase dertien tot achttien vinden in plaats daarvan (1) de school (2) de ouders en (3) de bibliotheek het belangrijkste. Alle begeleidende partijen worden door ouders met kinderen van dertien tot achttien minder belangrijk gevonden dan door ouders met kinderen van nul tot twaalf.

4.4 Leesvoorbeeld van de eigen ouders

Het leesvoorbeeld en de leesbegeleiding die ouders hun kinderen geven, beïnvloeden in belangrijke mate hun leesvoorkeuren, en stimuleren blijvend de leesgewoonten en het leesplezier (Notten, 2012). Het ligt dus voor de hand dat, wanneer mensen als kind een intensieve leesopvoeding hebben gehad, zij op latere leeftijd ook sneller geneigd zullen zijn om veel tijd te investeren in het voorlezen, praten over boeken en dergelijke met hun eigen kinderen.

De resultaten uit dit onderzoek lijken bij deze theorie aan te sluiten. Zo bestaat er een kleine maar significante correlatie tussen de mate waarin ouders vroeger zelf zijn voorgelezen (zeer vaak tot zeer weinig) en de frequentie waarmee zij nu zelf voorlezen

(iedere dag tot nooit).⁷⁸ Ook blijkt uit de resultaten dat de vaders uit dit onderzoek in hun eigen jeugd een minder intensieve leesopvoeding hebben gehad dan de moeders.⁷⁹ Deze bevinding zou een gedeelte van de minder intensieve betrokkenheid van vaders bij het lezen kunnen verklaren. Vaders werden vroeger naar eigen zeggen minder vaak voorgelezen,⁸⁰ er werd minder vaak met hen over boeken gepraat,⁸¹ hun ouders lezen minder vaak zelf (of zij zagen hun ouders minder vaak zelf lezen),⁸² zij werden minder vaak meegenomen naar de bibliotheek (maar niet minder vaak naar de boekhandel),⁸³ en zij kregen minder vaak boeken of ander leesmateriaal cadeau.⁸⁴

4.5 Genderstereotiep beeld van de leesopvoeding

Een laatste denkbeeld dat mogelijk van invloed is op de betrokkenheid van ouders bij de leesopvoeding is de mate waarin zij hier een genderstereotiepe opvatting over hebben; dat wil zeggen, de mate waarin ouders de leesopvoeding zien als een (in dit geval) ‘typische’ vrouwentaak. Stereotiepe denkbeelden over man/vrouwtaken zijn nog veel in omloop; zo was in 2012 42% van de mannen en 23% van de vrouwen van mening dat vrouwen geschikter zijn als opvoeder van kleine kinderen (SCP & CBS, 2014). Ook met betrekking tot de leesopvoeding bestaan er genderstereotiepe opvattingen, zo blijkt uit dit onderzoek.

Gevraagd naar wie van hen het meest betrokken is bij de leesopvoeding, zichzelf of hun partner, benoemen zowel de moeders als de vaders uit dit onderzoek dat de moeder in het gezin het meeste bezig is met de leesactiviteiten van het kind; moeders geven in 63% van de gevallen aan meer dan hun partner bezig te zijn met de leesactiviteiten – en slechts in 5% van de gevallen minder – en vaders geven in overeenstemming hiermee in 46% van de gevallen aan minder dan hun partner bezig te zijn met de leesactiviteiten van het kind – en slechts in 15% van de gevallen meer. Desondanks vindt de meerderheid van alle ouders (68%) dat beide partners zich evenveel bezig *zouden moeten* houden met de leesopvoeding. De meeste ouders hebben dan ook geen genderstereotiep beeld van de leesopvoeding; het ondernemen van leesactiviteiten is net zo goed een taak van de man als van de vrouw. Sommige ouders zien de leesopvoeding echter wel als een verantwoordelijkheid die voornamelijk door de moeder genomen moet worden; 33% van de moeders vindt dat zij zich zelf het meest met de leesactiviteiten van haar kind zou moeten bezighouden, en 20% van de vaders vindt dit ook (dat wil zeggen, vindt dat zijn partner zich hier het meeste mee bezig zou moeten houden). Ter vergelijking, slechts 9% van de vaders vindt dat hij het meest betrokken zou moeten zijn bij de leesactiviteiten van zijn kind, en van de moeders vindt zelfs maar 1% dit.

In welke mate ouders een genderstereotiep beeld van de leesopvoeding hebben (dat wil zeggen, vinden dat de vrouw verantwoordelijk is), hangt significant samen met hun

---

⁷⁸ $r_s = 0,32, p < .01$

⁷⁹ $t(841) = -2,74, p < .01$

⁸⁰ $X^2(1, N = 994) = 7,82, p < .01$

⁸¹ $X^2(1, N = 994) = 7,44, p < .01$

⁸² $X^2(1, N = 994) = 17,56, p < .001$

⁸³ $X^2(1, N = 994) = 20,70, p < .001; X^2(1, 994) = 0,33, p = .57$

⁸⁴ $X^2(1, N = 994) = 8,82, p < .01$

opleidingsniveau. 29% van de laagopgeleide mannen, en 24% van de middelbaar opgeleide mannen, geeft aan dat de partner zich het meest met de leesactiviteiten van het kind zou moeten bezighouden. Onder hoogopgeleide mannen vindt maar half zoveel (12%) dit.⁸⁵ Ook onder moeders bestaan er significante verschillen op basis van opleidingsniveau. Van de laagopgeleide vrouwen vindt 33% dat zij zelf het meest betrokken zou moeten zijn bij de leesopvoeding, en van de middelbaar opgeleide vrouwen zelfs 39%.⁸⁶ Van de hoogopgeleide vrouwen vindt maar 24% dit.⁸⁷

Naast opleidingsniveau is ook de leeftijd van het kind van invloed op hoe ouders denken over de rolverdeling binnen de leesopvoeding; ouders met kinderen in de leeftijd van dertien tot achttien vinden vaker dat de moeder zich het meeste bezig zou moeten houden met de leesactiviteiten van het kind dan ouders met kinderen in de leeftijd van nul tot twaalf (36% vs. 25%).⁸⁸ Dit verschil staat los van de leeftijd van de ouders zelf; ouders van verschillende leeftijden verschillen niet significant van elkaar wat betreft het beeld dat zij hebben van de rolverdeling binnen de leesopvoeding.⁸⁹

4.6 De invloed van genderstereotiep denken op de leesopvoeding

In welke mate ouders een genderstereotiep beeld hebben van de leesopvoeding, is van invloed op hoe actief zij hierin zijn. Opvallend genoeg geldt dit in sommige gevallen niet alleen voor mannen, maar ook voor vrouwen (zie Tabel 9).

Tabel 9 Percentage respondenten dat regelmatig leesactiviteiten onderneemt, uitgesplitst naar geslacht ouder en genderstereotiep denken over de leesopvoeding.

	Vader: stereotype	Vader: overig	Moeder: stereotype	Moeder: overig
Voorlezen (dagelijks)	24	51	51	63
Praten over boeken (wekelijks)	43	57	62	65
Naar de bibliotheek gaan (maandelijks)	38	46	54	47
Naar de boekhandel gaan (min. 1x p. half jaar)	28	43	44	49
Zelf lezen (dagelijks)	38	47	57	49

Vaders en moeders die vinden dat de moeder hoofdverantwoordelijk is voor de leesopvoeding, lezen significant minder voor, praten minder vaak over boeken, en gaan minder vaak met hun kind naar de boekhandel dan vaders en moeders die dit niet vinden. Dit is enigszins contra-intuïtief; van moeders die de leesopvoeding voornamelijk zien als een taak van henzelf zou je juist verwachten dat ze hier meer tijd aan besteden dan de andere moeders. Bij het bezoeken van de bibliotheek en het zelf lezen is dit inderdaad wel het geval; deze activiteiten ondernemen moeders die zichzelf verantwoordelijk houden voor de leesopvoeding vaker dan de andere moeders. Bij deze activiteiten is er dan ook sprake van een significant interactie-effect (zie bijlage A); de leesfrequentie en het

⁸⁵ $X^2(2, n = 402) = 12,13, p < .01$

⁸⁶ Dat er een sterker gendergekleurd beeld van leesopvoeding is gevonden voor gemiddeld opgeleide vrouwen dan voor laagopgeleide vrouwen, zou te maken kunnen hebben met het feit dat er slechts weinig laagopgeleide vrouwen in de analyse zijn meegenomen ($N = 57$) en deze gegevens dus minder betrouwbaar zijn.

⁸⁷ $X^2(2, n = 432) = 9,37, p < .01$

⁸⁸ $X^2(1, n = 834) = 8,49, p < .01$

⁸⁹ $t(832) = -0,93, p = .35$

bibliotheekbezoek hangt bij mannen negatief samen met het hebben van een genderstereotiep beeld van de leesopvoeding, terwijl dit bij vrouwen juist positief samenhangt. Met andere woorden, vaders die vinden dat hun partner zich het meeste bezig zou moeten houden met de leesactiviteiten van hun kind, lezen minder vaak zelf, en nemen hun kind minder vaak mee naar de bibliotheek dan vaders die dit niet vinden. Bij moeders is dit juist andersom: moeders die vinden dat zichzelf (als vrouw) het meest verantwoordelijk zijn voor de leesopvoeding, lezen minder vaak zelf, en nemen hun kind minder vaak mee naar de bibliotheek, dan moeders die een meer gelijkwaardig beeld van de leesopvoeding hebben.

Uit de analyses blijkt ook dat, hoewel zowel vaders als moeders met een genderstereotiep beeld van de leesopvoeding minder vaak voorlezen dan vaders en moeders die dit beeld niet hebben, dit effect het sterkste is voor vaders; van de vaders die de leesopvoeding zien als een taak van de partner leest slechts 24% dagelijks voor, terwijl dit bij de vaders die de leesopvoeding zien als een taak van henzelf of van henzelf én hun partner bijna het dubbele is – 51%. Over de hele linie kunnen vaders met een genderstereotiep beeld van de leesopvoeding überhaupt gezien worden als de grootste risicogroep; zij ondernemen alle leesopvoedingsactiviteiten minder frequent dan vaders zonder genderstereotiep beeld van de leesopvoeding, en minder dan moeders in het algemeen.

5 Discussie en conclusie

In dit onderzoek is een poging gedaan om antwoord te geven op de vraag: ‘Welke leesopvoedingsverschillen bestaan er tussen Nederlandse vaders en moeders, en hoe kunnen we deze opvoedingsverschillen verklaren? In deze slotsectie komen de belangrijkste overkoepelende bevindingen – en hun implicaties – aan bod.

Welke leesopvoedingsverschillen bestaan er tussen Nederlandse vaders en moeders...?

In overeenstemming met eerder onderzoek laat deze studie zien dat vaders ten opzichte van moeders minder betrokken zijn bij de leesopvoeding; vaders lezen onder andere minder vaak voor, praten minder vaak met hun kinderen over boeken en geven minder vaak het goede voorbeeld door zelf te lezen in het bijzijn van hun kind. Hoewel de gevonden verschillen weliswaar beperkt zijn – en de grootte van de ‘kloof’ tussen vaders en moeders dan ook niet overdreven moet worden – zijn de verschillen desalniettemin tekenend. In bijna alle deelaspecten van de leesopvoeding komt de verminderde betrokkenheid van vaders naar voren; zowel wat betreft de *leesbegeleiding* die zij bieden, als het *leesvoorbeeld* dat zij geven, blijven vaders achter bij moeders. Alleen op het gebied van het *leesaanbod* verschillen vaders en moeders niet van elkaar. Gezien de consistentie waarmee – zowel in dit onderzoek als in eerder onderzoek – leesopvoedingsverschillen tussen vaders en moeders worden aangetoond, kan het lonen om in het leesbevorderingsbeleid speciale aandacht in te richten voor vaders. Het is herhaaldelijk bewezen dat activiteiten zoals voorlezen, praten over boeken, zelf lezen, kinderen meenemen naar de bibliotheek en boekhandel etc., een stimulerende werking hebben op de leesmotivatie en de leesvaardigheid van kinderen, en vaders kunnen dus – net zoals moeders – positief bijdragen aan de leesontwikkeling van hun kinderen door deze activiteiten met hen te ondernemen. Moeders nemen op dit moment nog veelal het voortouw in de leesopvoeding, en de rol die de vader kan spelen blijft daardoor mogelijk onderbelicht. Dit is jammer, want ‘hoe meer leesopvoeding, hoe beter’.

Niet alleen wat betreft hun betrokkenheid bij de leesopvoeding, maar ook wat betreft het *type* leesopvoeding dat zij bieden, verschillen vaders en moeders van elkaar. In tegenstelling tot sommige eerdere studies – waarin vrij grote, overkoepelende verschillen tussen vaders en moeders werden aangetoond (bv. dat vaders complexer, en daardoor stimulerender, voorlezen) – laat deze studie voornamelijk verschillen op detailniveau zien. Zo toont dit onderzoek bijvoorbeeld aan dat vaders meer nieuwe verhaallijnen verzinnen tijdens het voorlezen (vooral wanneer zij lezen met hun dochters), terwijl moeders tijdens het voorlezen juist vaker stemmetjes gebruiken; dat vaders vaker lezen uit, en met hun kinderen praten over, stripboeken dan moeders (dit doen ze vooral vaak met hun zoons), dat vaders gemiddeld net iets vaker het lezen uit digitale boeken aan hun kinderen voorspiegelen, etc. Deze detailverschillen daargelaten, laat dit onderzoek echter zien dat de leesopvoeding van vaders en moeders – in ieder geval wat betreft de leesbegeleiding die zij bieden – sterk op elkaar lijkt. In grote lijnen komt de leesopvoeding van vaders en moeders overeen, en de theorie uit eerder onderzoek dat moeders en vaders mogelijk een unieke bijdrage leveren aan de leesopvoeding is met de resultaten van dit onderzoek dan ook niet

duidelijk te staven. Wel laat dit onderzoek zien dat vaders en moeders binnen de leesopvoeding een verschillend leesvoorbeeld bieden. Net als uit eerder onderzoek blijkt uit deze studie dat moeders vaker dan vaders lezen uit fictie, terwijl vaders vaker dan moeders lezen uit non-fictie (kranten, informatieve boeken etc.). Zij spiegelen hun kinderen dus andersoortig leesgedrag voor. Verder onderzoek is nodig om te kijken of, en hoe, de leesopvoeding van vaders en moeders precies van elkaar verschilt, en welke effecten dit heeft op de leesontwikkeling van hun kinderen.

...en hoe kunnen we deze leesopvoedingsverschillen verklaren?

Vaders zijn net iets minder betrokken bij de leesopvoeding dan moeders, zo bevestigt dit onderzoek, en leesbevorderaars richten hun pijlen dan ook al een tijdje op hen. Maar hoe kunnen vaders sterker betrokken worden bij de leesopvoeding? In dit onderzoek zijn een aantal mogelijke verklaringen voor het achterblijven van vaders – en dus een aantal mogelijke aanknopingspunten voor beleid rondom vaderbetrokkenheid – in kaart gebracht:

- 1 Vaders schatten – in de context van de bredere opvoeding – het belang van lezen voor de ontwikkeling van hun kind wat lager in dan moeders. (Dit geldt voornamelijk sterk voor de levensfase dertien tot en met achttien).
- 2 Vaders halen gemiddeld genomen wat minder plezier uit de leesopvoeding dan moeders.
- 3 Vaders hebben ten opzichte van moeders wat minder vertrouwen in hun eigen rol als leesopvoeder.
- 4 Vaders schatten het belang van hun eigen rol als leesopvoeder te midden van andere begeleidende partijen lager in dan moeders.
- 5 Een deel van de ouders ziet de leesopvoeding nog steeds als een taak die hoofdzakelijk de vrouw toebehoort.

Of en in hoeverre bovengenoemde denkbeelden inderdaad een negatieve uitwerking hebben op de leesopvoeding van vaders is in dit onderzoek niet statistisch aangetoond, en vervolgonderzoek is dus nodig om dit met zekerheid vast te stellen. Op basis van eerder onderzoek weten we echter al wel dat onze (lees)denkbeelden zeer belangrijk zijn voor ons (lees)gedrag. Plezier hebben in lezen, het toekennen van belang aan lezen, en het hebben van vertrouwen in het eigen kunnen als lezer zijn belangrijke stimulerende factoren voor het leesgedrag; kinderen die positief denken over lezen en een positief beeld hebben van zichzelf als lezer, doen positievere leeservaringen op, en zullen dus ook in de toekomst sneller naar boeken grijpen (Stalpers, 2006). Het is zeer aannemelijk dat hetzelfde voor hun ouders geldt; ouders die plezier hebben in de leesopvoeding, belang hechten aan de leesopvoeding, en een positief beeld hebben van hun eigen rol in de leesopvoeding, zullen eerder geneigd zijn om hier veel tijd in te stoppen. Het feit dat vaders dus negatievere denkbeelden hebben over de leesopvoeding dan moeders, zou zeer goed hun verminderde betrokkenheid hierbij kunnen verklaren. Dit heeft implicaties voor het leesbevorderingsbeleid; projecten gericht op het vergroten van vaderbetrokkenheid (en op het vergroten van ouderbetrokkenheid in het algemeen) zouden zich dus niet alleen moeten richten op het introduceren van positief leesbevorderend gedrag, maar ook op het introduceren van positieve leesbevorderende denkbeelden. Het benadrukken van het belang van de leesopvoeding (niet alleen wanneer het kind jong is, maar ook wanneer het

Wie stoeit met het boek?

.....
Stichting Lezen

kind al ouder is), het benadrukken dat vaders een verschil kunnen maken, en het creëren van positieve gezamenlijke leeservaringen tussen vader en kind kunnen mogelijk (in ieder geval een deel van) de aarzelende vaders over de streep trekken.

Ook het tegengaan van het ‘vrouwelijke’ beeld van lezen kan de betrokkenheid van vaders bij de leesopvoeding mogelijk vergroten, zo laat deze studie zien. Hoewel de meeste ouders vinden dat zij zich beiden evenveel bezig zouden moeten houden met de leesactiviteiten van hun kind, vindt nog steeds een derde van de vrouwen en een vijfde van de mannen dat de moeder zich hier het meeste mee bezig zou moeten houden. Gedeeltelijk speelt tijd hierbij misschien een rol; moeders zijn nog altijd het vaakste thuis met de kinderen, en hebben dus meer tijd beschikbaar voor de leesopvoeding. Het ligt echter ook voor de hand dat sommige mannen en sommige vrouwen voorlezen, praten over boeken en naar de bibliotheek gaan en dergelijke zien als typisch ‘moederlijke’ bezigheden, waar de vader zich niet mee hoeft te bemoeien. Het uitdragen van het idee dat de leesopvoeding ook een taak is die geschikt/interessant is voor vaders, kan dus mogelijk ook helpen bij het vergroten van de vaderbetrokkenheid. Sommige moeders nemen misschien vrij automatisch de rol van leesopvoeder op zich, waardoor de vader iets meer naar de achtergrond verdwijnt. Betrokkenheid van de ene ouder hoeft de betrokkenheid van de andere ouder echter niet in de weg te staan, en beide ouders kunnen de ‘baas’ zijn van het boek.

Tot slot nog een kanttekening: zoals gezegd waren de verschillen tussen vaders en moeders in dit onderzoek klein, en de relevantie van deze verschillen moet dan ook niet overdreven worden. Zowel de ondervraagde moeders als de ondervraagde vaders waren veelal actief betrokken bij de leesopvoeding van hun kind, haalden hier veel plezier uit en hechtten hier veel belang aan. Een volgende logische stap in het onderzoek naar de leesopvoeding is dan ook om tot verdere differentiatie te komen; welke vaders (en moeders) zijn relatief weinig betrokken bij de leesopvoeding, en hoe zouden we deze vaders (en moeders) kunnen stimuleren om zich actiever bezig te houden met de leesontwikkeling van hun kind? Een scheiding langs genderlijnen is niet altijd noodzakelijk, en ook andere factoren (zoals bijvoorbeeld opleidingsniveau, sociaaleconomische status) beïnvloeden de mate van – en het type – leesopvoeding dat ouders bieden. Wanneer vaders het target zijn van een ouderbetrokkenheidsinitiatief, kan het beste gefocust worden op subgroepen binnen deze groep. Zo kunnen we op basis van dit onderzoek onder andere concluderen dat vaders met genderstereotiepe opvattingen minder betrokken zijn bij de leesopvoeding dan vaders met een meer gelijkwaardig beeld van de leesopvoeding, en dat vaders het sterkst achterblijven bij moeders in de groep middelbaar opgeleide ouders. Bij deze groepen vaders valt dus de meeste ‘leeswinst’ te behalen. Ook laat dit onderzoek zien dat onder laagopgeleide ouders zowel vaders als moeders gemiddeld genomen (en relatief gezien) weinig tijd aan de leesopvoeding besteden. Bij deze groep valt dus onder beide ouders winst te behalen. Dit soort kennis kan gebruikt worden als aanknopingspunt voor het uitvoeren van een gespecialiseerd en effectiever leesbevorderingsbeleid.

Literatuurlijst

- Anderson, J., Anderson, A., Lynch, J., & Shapiro, J. (2010). Examining the effects of gender and genre on interactions in shared book reading. *Reading Research and Instruction, 43*(4), 1-20.
- Baeg, J. H., Choi, W., Lee, D.J., & Lee, J. (2012). The impact of the public library on early reading achievement: using the Early Childhood Longitudinal Study (ECLS) 1st grade student sample. *iConference '12 Proceedings of the 2012 iConference*.
- Blake, J., MacDonald, S., Bayrami, L., Agosta, V., & Milian, A. (2006). Book reading styles in dual-parent and single-mother families. *British Journal of Educational Psychology, 76*, 501–515.
- Boomstra, N., Dijk, M. van, Jorna, R., & Geert, P. van (2013). Parent reading beliefs and parenting goals of Netherlands Antillean and Dutch mothers in the Netherlands. *Early Child Development and Care, 183*(11), 1605-1624.
- Bus, A. G., Ijzendoorn, M. H. van, Pellegrini, A.D., & Terpstra, W. (1994). Een meta-analyse naar intergenerationele overdracht van geletterdheid. *Nederlands Tijdschrift voor Opvoeding, Vorming en Onderwijs, 10*(3), 157-175.
- Celano, D., & Neuman, S. B. (2001). *The Role of public libraries in children's literacy development: An evaluation report*. Harrisburg: Pennsylvania Library Association.
- Chinn, C., Anderson, R., & Waggoner, M. (2001). Patterns of discourse in two kinds of literature discussion. *Reading Research Quarterly, 36*, 378–411.
- Craig, L. (2006). Does father care mean fathers share? A comparison of how mothers and fathers in intact families spend time with children. *Gender and Society, 20*(2), 259-281.
- Craig, L., Powell, A., & Smyth, C. (2014). Towards intensive parenting? Changes in the composition and determinants of mothers' and fathers' time with children 1992–2006. *The British Journal of Sociology, 65*(3), 555–579.
- Duursma, E. (2011). *Voorlezen in gezinnen in Nederland*. Amsterdam: Stichting Lezen.
- Hammett, L., Kleeck, A. van, & Huberty, C. (2003). Patterns of parents' extratextual interactions during book sharing with preschooler children: A cluster analysis study. *Reading Research Quarterly, 38*(4), 2-29.
- Hook, J. L., & Wolfe, C. M. (2012). New fathers? Residential fathers' time with children in four countries. *Journal of Family Issues, 33*(4), 415–450.
- Huysmans, F. (2013). *Van woordjes naar wereldliteratuur: de leeswereld van kinderen van 7-15 jaar*. Amsterdam: Stichting Lezen.
- Institute of Education. (2010). *Reading to a child at age 3 pays real dividends two years later*. Geraadpleegd op 26 januari 2015, van: <http://www.ioe.ac.uk/36418.html>.
- Kalb, G., & Ours, J.C. van (2014). Reading to young children: A head-start in life? *Economics of Education Review, 40*, 1-24.
- Korat, O., Ron, R., & Klein, P. (2008). Cognitive mediation and emotional support of fathers and mothers to their children during shared book-reading in two different SES groups. *Journal of Cognitive Education and Psychology, 7*(2), 223-247.
- Leavell, A. S., Tamis-LeMonda, C. S., Ruble, D. N., Zosuls, K. M., & Cabrera, N. J. (2012). African American, White and Latino fathers' activities with their sons and daughters in early childhood. *Sex Roles, 66*, 53–65.
- Leesmonitor. (z.d.). *Voorlezen*. Geraadpleegd op 26 januari 2015, van:

<http://www.leesmonitor.nu/voorlezen>

- Lynch, J. (2002). Parents' self-efficacy beliefs, parents' gender, children's reader self-perceptions, reading achievement and gender. *Journal of Research in Reading*, 25(1), 54-67.
- Lyytinen, P., Laakso, M., & Poikkeus, A. (1998). Parental contribution to child's early language and interest in books. *European Journal of Psychology of Education*, 13(3), 297-308.
- Mol, S. E., & Bus, A. G. (2011). Lezen loont een leven lang: De rol van vrijetijdslezen in de taal- en leesontwikkeling van kinderen en jongeren. *Levende Talen Tijdschrift*, 12(3), 3-15.
- Mol, S. E., Bus, A. G., Jong, M. T. de, & Smeets, J. H. (2008). Added value of dialogic parent-child book readings: A meta-analysis. *Early Education and Development*, 19(1), 7-26.
- Mullan, K. (2010). Families that read: A time-diary analysis of young people's and parents' reading. *Journal of Research in Reading*, 33(4), 414-430.
- Netten, A. (2014). *Reading literacy achievement in the primary grades: The role of sociocultural and linguistic diversity*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.
- Notten, N. (2012). *Over ouders en leesopvoeding*. Stichting Lezen Reeks Deel 21. Delft: Eburon.
- OECD. (2011). *Education at a glance 2011*. Parijs: OECD Publishing.
- Park, H. (2008). Home literacy environments and children's reading performance: a comparative study of 25 countries. *Educational Research and Evaluation: An International Journal on Theory and Practice*, 14(6), 489-505.
- Piasta, S. B., Justice, L. M., McGinty, A. S., & Kaderavek, J. N. (2012). Increasing young children's contact with print during shared reading: Longitudinal effects on literacy achievement. *Child Development*, 83(3), 810-820.
- Reeder, G. M. (1991). *Effect of booktalks on adolescent reading attitudes*. Proefschrift. Lincoln: University of Nebraska.
- Schwartz, J. I. (2004). An observational study of mother/child and father/child interactions in story reading. *Journal of Research in Childhood Education*, 19(2), 105-114.
- SCP & CBS. (2014). *Emancipatiemonitor 2014*. Den Haag: SCP.
- Smith, A. J., & Williams, D. R. (2007). Father-friendly legislation and paternal time across Western Europe. *Journal of Comparative Policy Analysis*, 9(2), 175-192.
- Stalpers, C. P. (2006). De aard van de lezer; uitkomsten promotieonderzoek naar leesgedrag en bibliotheekgebruik scholieren. *Levende Talen Tijdschrift*, 7(2), 23-31.
- Stalpers, C. P. (2007). *Het verhaal achter de lezer: Een empirisch onderzoek naar variabelen die verschillen in leesgedrag verklaren*. Stichting Lezen Reeks Deel 9. Delft: Eburon.
- Stokmans, M., & Broeder, P. (2009). Het leesgedrag van Turkse, Marokkaanse en Nederlandse leerlingen. *Levende Talen Tijdschrift*, 3, 20-28.
- Tavecchio, L. (2014). Betrokkenheid van de vaders. In Ron Oostdam en Peter de Vries (Red.) *Samen werken aan leren en opvoeden* (pp.87-95). Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Wollscheid, S. (2014). The impact of the leisure reading behaviours of both parents on children's reading behaviour: Investigating differences between sons and daughters. *Poetics*, 45, 36-54.

Bijlage A

Logistische regressieanalyses voor de verklarende waarde van sekse, genderstereotiep beeld van de leesopvoeding, en de interactie sekse x stereotiep beeld, op de leesopvoedingsactiviteiten. In model 1 zijn steeds alleen de variabelen sekse en stereotiep beeld meegenomen, in model 2 ook nog het interactie-effect tussen sekse en stereotiep beeld. Alleen wanneer model 2 extra variantie verklaarde bovenop model 1, is uitgegaan van de resultaten uit dit model.

	Voorlezen (dagelijks)			
	Model 1***		Model 2*	
	B	Sig	B	Sig
Sekse: man	-0,64	***	- 0,47	**
Stereotype	-0,74	***	- 0,48	*
Sekse x Stereotype	-	-	- 0,73	*
Constant	0,62		0,53	
	Praten over Boeken (dagelijks)			
	Model 1**		Model 2	
	B	Sig	B	Sig
Sekse: man	-0,45	**	-0,34	*
Stereotype	-0,33	*	-0,16	n.s.
Sekse x Stereotype	-	-	-0,41	n.s.
Constant	0,70		0,64	
	Naar de bibliotheek gaan (maandelijks)			
	Model 1		Model 2	
	B	Sig	B	Sig
Sekse: man	-0,20	n.s.	-0,05	n.s.
Stereotype	0,05	n.s.	0,30	n.s.
Sekse x Stereotype	-	-	-0,61	n.s. (p = 0,06)
Constant	-0,05		-0,13	
	Naar de boekhandel gaan(min. 1x p half jaar)			
	Model 1**		Model 2	
	B	Sig	B	Sig
Sekse: man	-0,36	*	-0,25	n.s.
Stereotype	-0,37	*	-0,21	n.s.
Sekse x Stereotype	-	-	- 0,45	n.s.
Constant	0,01		-0,04	
	Zelf lezen (dagelijks)			
	Model 1		Model 2*	
	B	Sig	B	Sig
Sekse: man	-0,27	n.s.	-0,10	n.s.
Stereotype	0,04	n.s.	0,30	n.s.
Sekse x Stereotype	-	-	-0,67	*
Constant	0,06		-0,03	

n.s. = niet significant, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Bijlage B

Boekenbranche vragenlijst meting 28
projectnummer 35123
maart 2014

Doelgroep: ouders van 18 jaar en ouder waarvan het jongste kind tussen de 0 en 18 jaar is.

S: Selectie

All

S1 Heeft u thuiswonende kinderen in uw huishouden? [S]

1. Ja
2. Nee [EXIT]
3. Niet van toepassing [EXIT]

All

S2 Hoe oud is uw jongste kind? [S]

[Numeric 0 to max 18] jaar
Andere leeftijd --> EXIT

All

S3 Hoeveel thuiswonende kinderen heeft u in uw huishouden [S]

1. 1 kind
2. 2 kinderen
3. 3 of meer kinderen

All

S4 Welk van de onderstaande situaties is op u van toepassing? [S]

1. Ik ben een alleenstaande ouder.
2. Mijn partner en ik zijn beide de biologische ouders van ons kind / onze kinderen.
3. Ik ben zelf de biologische ouder van alle kinderen binnen ons huishouden, mijn partner is dat niet.
4. Mijn partner is de biologische ouder van alle kinderen binnen ons huishouden, zelf ben ik dat niet.
5. Ons huishouden bestaat uit een combinatie van kinderen waar mijn partner de biologische ouder van is (en ik niet) en waar ikzelf de biologische ouder van ben (en mijn partner niet).
6. Andere situatie, namelijk [O]

A: Achtergrondkenmerken van het kind

Ouders ondernemen verschillende soorten activiteiten die de persoonlijke ontwikkeling van hun kinderen stimuleren. In dit onderzoek willen we u een aantal vragen stellen over de activiteiten die u als ouder onderneemt.

Indien u meerdere kinderen heeft, willen we u vragen om bij het beantwoorden van de vragenlijst steeds uw jongste kind in gedachten te houden.

A1

A1 Is uw jongste kind een jongen of een meisje? [S]

1. Jongen
2. Meisje

A2

A2 Wat is het huidige schoolniveau van uw jongste kind? [S]

1. Kinderopvang / voorschool (onder andere peuterspeelzaal en/of kinderdagverblijf)
2. Basisschool
3. Voortgezet onderwijs
4. Niet schoolgaand
5. Anders, namelijk [O]

Selectie A2 = 2 or 3 (kind zit op school)

A3 Kan uw kind goed meekomen op school? [S]

1. Ja, heel goed
2. Ja, gemiddeld
3. Nee, niet zo goed

B: Activiteiten

De volgende vragen gaan over activiteiten die u samen met uw kind kunt doen.

All

B1 Kunt u van de onderstaande activiteiten aangeven hoe vaak u deze samen met uw kind doet?
[S, GRID]

Columns:

1. Bijna elke dag
2. Minstens een keer per week
3. Minstens een keer per maand
4. Minstens een keer per half jaar
5. Minder vaak
6. Nooit

Rows, random:

- a. Buiten spelen/sporten
- b. Muziek maken/zingen
- c. Knutselen/tekenen/schilderen
- d. Met speelgoed spelen
- e. Lezen/voorlezen
- f. Spelletjes spelen/puzzelen
- g. Gamem (op pc of console)
- h. Huiswerk maken
- i. Tv kijken
- j. Internetten
- k. Museum bezoeken
- l. Naar (culturele) voorstelling gaan

All

B2 Welke van onderstaande drie activiteiten vindt u het meest belangrijk voor de ontwikkeling van uw kind? *U kunt maximaal drie antwoorden aangeven* [M, max 3 answers]

Random:

1. Buiten spelen/sporten
2. Muziek maken/zingen
3. Knutselen/tekenen/schilderen
4. Met speelgoed spelen
5. Lezen/voorlezen
6. Spelletjes spelen/puzzelen
7. Gamem (op pc of console)
8. Huiswerk maken
9. Tv kijken
10. Internetten
11. Museum bezoeken
12. Naar (culturele) voorstelling gaan
13. Geen van deze [S, fixed]

De volgende vragen gaan over het voorlezen aan uw kind.

All

C1 Hoe vaak leest u uw kind gemiddeld voor (zowel papier als digitaal), bijvoorbeeld uit een prentenboek, roman, tijdschrift, krantenartikel of stripboek? [S]

1. Bijna elke dag
2. Minstens een keer per week
3. Minstens een keer per maand
4. Minstens een keer per half jaar
5. Minder vaak
6. Nooit

Selection IF C1=1-5 (leest wel eens voor aan eigen kind)

C2a Wanneer u uw kind voorleest, is dat dan van papier of digitaal? [S]

1. Ik lees alleen maar voor van papier.
2. Ik lees vooral voor van papier en soms digitaal.
3. Ik lees ongeveer evenveel voor van papier als digitaal.
4. Ik lees vooral digitaal voor en soms van papier.
5. Ik lees alleen maar digitaal voor.

Selection IF C2a=2-5 (leest wel eens digitaal voor)

C2b Welk apparaat / welke apparaten gebruikt u wanneer u digitaal voorleest aan uw kind? *Meerdere antwoorden mogelijk* [M]

1. Desktop computer
2. E-reader
3. Laptop
4. Mobiele telefoon
5. Tablet
6. Ander apparaat, namelijk [O]

Selection IF C1=1-5 (leest wel eens voor aan eigen kind)

C3 Uit welk van de volgende leesmaterialen leest u uw kind wel eens voor? Het kan hierbij dus zowel over papier als digitaal gaan *Meerdere antwoorden mogelijk*. [M]

Random:

1. Prentenboeken of plaatjesboeken
2. Kinderboeken, jongerenboeken of romans
3. Weetjesboeken, informatieve boeken of non-fictieboeken
4. Tijdschriften
5. Stripboeken
6. Kranten
7. Teksten of artikelen
8. Schoolboeken

Wie stoeit met het boek?

.....
Stichting Lezen

9. Anders, namelijk [O, fixed]
10. Geen van deze [S, fixed]

Selection IF C1=1-5 (leest wel eens voor aan eigen kind)

C4 Kunt u aangeven welke van de onderstaande uitspraken over voorlezen op u van toepassing zijn? Tijdens het voorlezen... *Meerdere antwoorden mogelijk* [M]

Random:

1. ...gebruik ik gebaren en/of speciale stemmetjes.
2. ...verzin ik soms nieuwe verhaallijnen.
3. ...maak ik oogcontact en/of lichamelijk contact met mijn kind.
4. ...trek ik de aandacht van mijn kind naar de plaatjes en illustraties bij de tekst.
5. ...geef ik mijn kind uitleg, of stel ik mijn kind vragen, over plaatjes en illustraties bij de tekst.
6. ...trek ik de aandacht van mijn kind naar de tekst zelf.
7. ...geef ik mijn kind uitleg, of stel ik mijn kind vragen, over de tekst zelf.
8. ...laat ik mijn kind zelf stukken van het verhaal (na)vertellen.
9. ...speel ik in op de reacties van mijn kind, zodat ik weet of mijn kind luistert en / of het begrijpt.
10. Geen van deze [S, Fixed]

Selection IF C1=1-5 (leest wel eens voor aan eigen kind)

C5 Hoe vaak leest u uw kind op onderstaande momenten voor? [S, Grid]

Columns:

1. Vaak
2. Regelmatig
3. Soms
4. Nooit

Row:

- a. Doordeweeks overdag
- b. Doordeweeks voor het slapen gaan
- c. In het weekend overdag
- d. In het weekend voor het slapen gaan

Selection C1 = 6 (leest nooit voor aan eigen kind)

C6 U heeft aangegeven dat u uw kind nooit voorleest. Kunt u hieronder aangeven welke reden(en) u daarvoor heeft? *Meerdere antwoorden mogelijk*. [M]

Random:

1. Daar is mijn kind te jong voor.
2. Daar is mijn kind te oud voor.
3. Mijn kind wil niet voorgelezen worden (is onrustig/luistert niet/blijft niet (stil)zitten).
4. Ik heb er geen tijd voor.
5. Ik vind voorlezen niet leuk.
6. Ik vind voorlezen niet belangrijk.
7. Ik doe liever andere dingen samen met mijn kind.

Wie stoeit met het boek?

.....
Stichting Lezen

8. Mijn partner* is degene die voorleest. [show only if S3 = 2-5]
  9. Mijn partner* kan veel beter voorlezen, [show only if S3 = 2-5]
  10. Mijn kind wordt liever voorgelezen door mijn partner.
  11. Ik kan niet goed voorlezen.
  12. Daar besteedt de school al aandacht aan.
  13. Iets anders, namelijk [O, Fixed]
  14. Weet niet [S, Fixed]
- [show infotext: met partner bedoelen we de persoon met wie u momenteel een relatie heeft]

All

C7 Hoe vaak praat u met uw kind over boeken of over ander leesmateriaal (zoals stripboeken of de krant)? [S]

1. Bijna elke dag
2. Minstens een keer per week
3. Minstens een keer per maand
4. Minstens een keer per half jaar
5. Minder vaak
6. Nooit

Selection C7 = 1-5 (praat wel eens met kind over boeken / leesmateriaal)

C8 Kunt u aangeven over welk van de onderstaande leesmaterialen u wel eens praat met uw kind?
Meerdere antwoorden mogelijk [M]

Random:

1. Prentenboeken of plaatjesboeken
2. Kinderboeken, jongerenboeken of romans
3. Weetjesboeken, informatieve boeken of non-fictieboeken
4. Tijdschriften
5. Stripboeken
6. Kranten
7. Teksten of artikelen
8. Schoolboeken
9. Anders, namelijk [O, fixed]
10. Geen van deze [S, fixed]

Selection C7 = 1-5 (praat wel eens met kind over boeken / leesmateriaal)

C9 Kunt u aangeven welke van de onderstaande stellingen over het praten over boeken en ander leesmateriaal op u van toepassing zijn? Meerdere antwoorden mogelijk [M]

Random:

1. Ik praat met mijn kind over wat hij/zij van een boek of tekst vindt.
2. Ik laat mijn kind vertellen waar een boek of tekst over gaat.
3. Ik laat mijn kind de personages uit een boek of tekst beschrijven.
4. Ik stimuleer mijn kind om na te denken over de betekenis van een boek of tekst.
5. Ik vertel mijn kind over de boeken en teksten die ik zelf gelezen heb.
6. Ik help mijn kind om een boek of tekst te begrijpen wanneer hij/zij tegen onduidelijkheden of moeilijkheden aanloopt.

Wie stoeit met het boek?

.....
Stichting Lezen

7. Ik raad mijn kind boeken aan en/of geef mijn kind advies bij het kiezen van een boek.
8. Ik laat mijn kind een relatie leggen met zijn of haar eigen belevingswereld.
9. Geen van deze [S, Fixed]

Selection C7 = 1-5 (praat wel eens met kind over boeken / leesmateriaal)

C10 U heeft aangegeven dat u nooit met uw kind over boeken of ander leesmateriaal praat. Kunt u hieronder aangeven welke reden(en) u daarvoor heeft? *Meerdere antwoorden mogelijk* [M]

Random:

1. Daar is mijn kind te jong voor.
2. Daar is mijn kind te oud voor.
3. Mijn kind wil niet over boeken of lezen praten.
4. Ik heb er geen tijd voor.
5. Ik vind praten over boeken of lezen niet leuk.
6. Ik vind praten over boeken of lezen niet belangrijk.
7. Ik doe liever andere dingen samen met mijn kind.
8. Mijn partner is degene die praat over boeken of lezen.
9. Mijn partner kan beter over boeken of lezen praten.
10. Mijn kind praat liever over boeken of lezen met mijn partner.
11. Anders, namelijk [O, Fixed]
12. Geen van deze [S, Fixed]

All

C11 Hoe vaak doet u onderstaande activiteiten met uw kind? [GRID, S]

Columns:

1. Bijna elke dag
2. Minstens een keer per week
3. Minstens een keer per maand
4. Minstens een keer per half jaar
5. Minder vaak
6. Nooit

Rows:

- a. Naar de boekwinkel gaan
- b. Naar de openbare bibliotheek gaan

C11a = 1-5 (gaat wel eens naar de boekwinkel)

C12a Kunt u hieronder aangeven wat voor soort activiteiten u doet met uw kind als u naar de boekwinkel gaat? *Meerdere antwoorden mogelijk* [M]

Random:

1. Een boek uitzoeken / kopen
2. Rond snuffelen / zoeken naar boeken
3. Bepaalde activiteit bezoeken (bv schrijversbezoek, lezing of literaire themabijeenkomst)
4. Advies vragen over een boek aan een medewerker
5. Schoolspullen kopen
6. Anders, namelijk [O, fixed]
7. Weet niet [S, fixed]

Wie stoeit met het boek?

.....
Stichting Lezen

C11b = 1-5 (gaat wel eens naar de bibliotheek)

C12b Kunt hieronder aangeven wat voor soort activiteiten u weleens doet met uw kind als u met hem of haar naar de openbare bibliotheek gaat? *Meerdere antwoorden mogelijk* [M]

Random:

Lenen

1. Boeken zoeken en lenen
2. Video's, cd's, dvd's of games lenen

Lezen / luisteren / informatie zoeken

3. Ter plekke boeken, kranten of tijdschriften lezen of inzien
4. Ik lees mijn kind in de bibliotheek voor
5. Ter plekke muziek luisteren
6. Ter plekke informatie zoeken en naslagwerken en referentiematerialen raadplegen (bijv. encyclopedie, databanken)

Digitale diensten

7. Computer gebruiken voor internet of andere diensten (dan internet)
8. Gebruik maken van het (draadloze) internet met een eigen laptop (tablet, telefoon, etc.)
9. Kopiëren / scannen / printen

Verblijf / ontspanning / activiteiten bezoeken

10. Gebruik maken van werkplekken om (in stilte) te werken / studeren
11. Activiteiten bezoeken die voor kinderen worden georganiseerd in de bibliotheek (bijv. voorleesavonden, tentoonstellingen, voorstellingen, etc.)
12. Gamen
13. Gebruik maken van de zithoek, koffiehoek of het café
14. Speelhoek bezoeken
15. Anders, namelijk [O, fixed]
16. Weet niet [S, fixed]

Wie stoeit met het boek?

.....
Stichting Lezen

D: Leesactiviteiten - attitude

De volgende vragen gaan over uw houding ten aanzien van samen lezen en leesactiviteiten zoals voorlezen of samen lezen.

All

D1 Kunt u hieronder aangeven wat u vindt van het samen lezen met uw kind? [S]

1. Leuk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Niet leuk
2. Belangrijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Niet belangrijk
3. Ontspannend	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Frustrerend
4. Nodig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Onnodig
5. Vermakelijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Niet vermakelijk
6. Nuttig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Niet nuttig
7. Fantastisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Verschrikkelijk
8. Betekenisvol	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zonder betekenis

All

D2 In hoeverre vindt u de volgende partijen belangrijk om uw kind te begeleiden met leesactiviteiten? [S, Grid]

Column:

1. Zeer belangrijk
2. Belangrijk
3. Neutraal
4. Onbelangrijk
5. Zeer onbelangrijk

Rom, random:

- a. School (basisschool/middelbare school)
- b. Kinderopvang
- c. Familie (anders dan de ouders)
- d. Ouders
- e. Bibliotheek
- f. Boekwinkel

All

D3 In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stelling?

Ik kan mijn kind tot lezen stimuleren door leesactiviteiten te doen, zoals bijvoorbeeld voorlezen, naar de bibliotheek gaan of te praten over boeken [S]

1. Helemaal mee eens
2. Mee eens
3. Neutraal
4. Mee oneens
5. Helemaal mee oneens

Wie steicit met het boek?

.....
Stichting Lezen

E: Leesactiviteiten

De volgende vragen gaan over leesactiviteiten die u met uw kind kunt doen. Denkt u hierbij aan voorlezen of een boek bespreken.

Selection: S3 = 2-5 (woont samen met een partner)

E1 Gaat u bij het woord 'partner' uit van de persoon met wie u momenteel een relatie heeft. Wie van u is het meest bezig met de leesactiviteiten van uw kind? [S]

1. Ikzelf
2. Mijn partner
3. Beide evenveel
4. Weet niet

Selection: S3 = 2-5 (woont samen met een partner)

E2 Wie zou zich volgens u het meest moeten bezighouden met de leesactiviteiten van uw kind? [S]

1. Ikzelf
2. Mijn partner
3. Beide evenveel
4. Weet niet

All

E3 Hoe vaak vraagt uw kind u uit eigen beweging om leesactiviteiten te doen zoals bijvoorbeeld voorlezen of een boek bespreken? [S]

1. Bijna elke dag
2. Minstens een keer per week
3. Minstens een keer per maand
4. Minstens een keer per half jaar
5. Minder vaak
6. Nooit

All

E4 Hoe vaak leest uw kind? [S]

1. Bijna elke dag
2. Minstens een keer per week
3. Minstens een keer per maand
4. Minstens een keer per half jaar
5. Minder vaak
6. Nooit

F: Aanwezigheid van leesmateriaal in huis

De volgende vragen gaan over het aantal boeken dat u in huis heeft.

All

F1 Hoeveel boeken, bedoeld voor kinderen, heeft u ongeveer in huis? [S]

1. geen
2. 1-20 boeken
3. 21-50 boeken
4. 51-100 boeken
5. 101-200 boeken
6. 201-500 boeken
7. Meer dan 500 boeken
8. ik heb echt geen idee

All

F2 Hoeveel boeken, bedoeld voor volwassenen, heeft u ongeveer in huis? [S]

1. geen
2. 1-20 boeken
3. 21-50 boeken
4. 51-100 boeken
5. 101-200 boeken
6. 201-500 boeken
7. Meer dan 500 boeken
8. Ik heb echt geen idee.

All

G1 Hoe vaak hebben uw eigen ouders/verzorgers vroeger de volgende activiteiten gedaan? [S, Grid]

Column:

1. Zeer vaak
2. Vaak
3. Neutraal
4. Weinig
5. Zeer weinig
6. Weet niet

Row, random:

- a. Aan u voorlezen
- b. Praten met u over boeken of ander leesmateriaal
- c. Zelf lezen
- d. U meenemen naar de boekwinkel
- e. U meenemen naar de bibliotheek
- f. Boeken of ander leesmateriaal aan u cadeau doen

H: Leesbevorderingsprojecten

De volgende vragen gaan over leesbevordering campagnes.

All

H1 Van welke onderstaande leesbevorderingsactiviteiten en/of websites heeft u wel eens gehoord?
Meerdere antwoorden mogelijk [M]

Random:

1. De Nationale Voorleeswedstrijd
2. De Nationale Voorleesdagen
3. De Jonge Jury
4. De Nederlandse Kinderjury
5. De weddenschap
6. BoekStart
7. Kinderboekenweek
8. De Gouden en Zilveren Penseel
9. Dioraphte Jongerenliteratuurprijs
10. Gouden en Zilveren Griffel
11. Woutertje Pieterse Prijs
12. De voorleeswedstrijd Read2Me
13. De website 'De Boekenzoeker'
14. De website 'Literatuurplein'
15. De website 'Leesplein'
16. De website 'Jeugdbieb'
17. Boekenweek
18. Nederland Leest
19. Maand van het Spannende Boek
20. Geen van deze [S, Fixed]

Selection H1=7 (kent de Kinderboekenweek)

H2 Welke activiteiten heeft u naar aanleiding van de Kinderboekenweek wel eens met uw kind ondernomen? *Meerdere antwoorden mogelijk* [M]

Random:

1. Naar de boekwinkel gaan om (kinder)boeken te kopen
2. Mijn kind in de boekwinkel een eigen boek uit laten kiezen
3. Naar de bibliotheek gaan om boeken te lenen
4. Naar de bibliotheek gaan voor een activiteit in het teken van kinderboeken
5. Mijn kind in de bibliotheek een eigen boek laten kiezen
6. Naar een activiteit te gaan in het teken van kinderboeken
7. Anders, namelijk [O, fixed]
8. Geen activiteiten ondernomen [S, fixed]

Selection H1=7 (kent de Kinderboekenweek)

H3 Besteedt de school van uw kind aandacht aan de Kinderboekenweek? [S]

1. Ja
2. Nee
3. Weet niet

Selection H1=7 (kent de Kinderboekenweek)

H4 Op welke wijze besteedde u vroeger (samen met uw ouders / verzorgers of op school) aandacht aan de Kinderboekenweek? *Meerdere antwoorden mogelijk* [M]

Random:

1. Daar werd door mij vroeger geen aandacht aan besteed. [S, fixed]
2. Ik mocht tijdens de Kinderboekenweek zelf een boek uitkiezen in de boekwinkel.
3. Ik ging tijdens de Kinderboekenweek naar de bibliotheek om boeken te lenen.
4. Ik ging naar een activiteit in het teken van kinderboeken.
5. Op school werd er aandacht besteed aan de Kinderboekenweek.
6. Anders, namelijk [O, fixed]
7. Weet niet / kan me niet meer herinneren [S, fixed]

Z: Achtergrond lezen

Tot slot stellen we nog enkele achtergrondvragen over het lees- / en koopgedrag van u en uw kind.

All

Z1 Hoe schat u het leesniveau van uw kind in? [S]

1. Zeer hoog
2. Hoog
3. Gemiddeld
4. Laag
5. Zeer laag
6. Weet niet

All

Z2 Hoe schat u het leesniveau van uzelf in? [S]

1. Zeer hoog
2. Hoog
3. Gemiddeld
4. Laag
5. Zeer laag
6. Weet niet

All

Z3 Hoe vaak leest u zelf? *Het gaat hierbij dus niet om het voorlezen aan uw kind* [S]

1. Bijna elke dag
2. Minstens een keer per week
3. Minstens een keer per maand
4. Minstens een keer per half jaar
5. Minder vaak
6. Nooit

Z3 =1-5 (leest zelf)

Z4 Wanneer u zelf leest, is dit dan van papier of digitaal? [S]

1. Ik lees alleen maar van papier.
2. Ik lees vooral van papier en soms digitaal.
3. Ik lees ongeveer evenveel van papier als digitaal.
4. Ik lees vooral digitaal en soms van papier.
5. Ik lees alleen maar digitaal.

Wie stoeit met het boek?

.....
Stichting Lezen

Selection IF Z4=2-5 (leest wel eens zelf digitaal)

Z5 Welk apparaat / welke apparaten gebruikt u wanneer u zelf digitaal leest? *Meerdere antwoorden mogelijk* [M]

1. Desktop computer
2. E-reader
3. Laptop
4. Mobiele telefoon
5. Tablet
6. Ander apparaat, namelijk [O]

Z3 = 1-5 (leest zelf)

Z6 Hoe vaak leest u zelf uit het volgende leesmateriaal? Het gaat hierbij dus niet om voorlezen [Grid, S]

Columns:

1. Vaak
2. Soms
3. Nooit

Rows, random:

- a. Fictieboeken (romans, thrillers, literaire verhalen, gedichten)
- b. Non-fictieboeken (historische boeken, populair-wetenschappelijke boeken e.d.)
- c. Tijdschriften
- d. Stripboeken of graphic novels
- e. Kranten
- f. Teksten of artikelen

Z3 = 1-5 (leest zelf)

Z7 Van de keren dat u zelf leest, hoe vaak is dat dan in het bijzijn van uw kind? Wanneer u het niet precies weet, probeert u dan een inschatting te maken. [S]

1. Altijd
2. Vaak
3. Soms
4. Nooit

Z3 = 6 (leest nooit)

Z8 U heeft aangegeven dat u nooit leest. Kunt u hieronder aangeven welke reden(en) u daarvoor heeft? *Meerdere antwoorden mogelijk* [M]

Random:

1. Ik vind lezen niet leuk.
2. Ik heb geen tijd om te lezen.
3. Ik vind lezen niet belangrijk.
4. Ik besteed liever tijd aan andere media (t.v., internet, game consoles, radio e.d.)
5. [selection: respondent = man] Ik vind lezen meer iets voor vrouwen.
6. [selection: respondent = vrouw] Ik vind lezen meer iets voor mannen.
7. Ik lees wel, maar alleen wanneer mijn kind slaapt/in een andere ruimte is
8. Anders, namelijk [O, Fixed]
9. Geen van deze [S, Fixed]

All

Z9 Hoeveel boeken heeft u in de afgelopen 12 maanden gekocht? *Als u het niet precies weet maakt u dan een schatting.*[S]

1. geen
2. 1 – 5 stuks
3. 6 – 20 stuks
4. 21 – 45 stuks
5. 46 – 70 stuks
6. meer dan 70 stuks

Selection Z9 = 2-6 (heeft het afgelopen jaar boeken gekocht)

Z10 Waar koopt u doorgaans het vaakst uw boeken: in een boekwinkel of op het internet? [S]

1. In de boekwinkel
2. Op het internet
3. Bij beide ongeveer even vaak

Selection Z9 = 2-6 (heeft het afgelopen jaar boeken gekocht)

Z11 U heeft aangegeven dat u in het afgelopen jaar een aantal boeken heeft gekocht. Welk aandeel van deze gekochte boeken was ongeveer bedoeld voor uw kind? *Als u het niet precies weet maakt u dan een schatting.* [S]

1. 0%
2. 10%
3. 20%
4. 30%
5. 40%
6. 50%
7. 60%
8. 70%
9. 80%
10. 90%
11. 100%

All

Z12 Bent u lid van de openbare bibliotheek? [S]

1. Ja
2. Nee, maar ik leen wel eens iets op de pas van iemand anders.
3. Nee, ik ben geen lid.

All

Z13 Heeft uw (jongste) kind een eigen lidmaatschap bij de openbare bibliotheek? [S]

1. Ja
2. Nee
3. Weet niet

EINDE VRAGENLIJST

In deze serie zijn eerder verschenen:

- Piek, Karlijn, *Zoveel lezen we (niet)* (1995)
Ven, Mascha van de, *Nieuwe media en lezen* (2000)
Kaufmann, Yolanda, *Voorlezen* (2000)
Tellegen, Saskia en M. Lampe, *Leesgedrag van vmbo-leerlingen* (2000)
Boter, Jaap, *Uitleengegevens als marketinginformatie* (2001)
Bos-Aanen, Joke, T. Sanders en L. Lentz, *Tekst, begrip en waardering* (2001)
Tellegen, Saskia, L. Alink en P. Welp, *De attractie van boek en computerspel* (2002)
Elsäcker, Willy van, *Begrijpend lezen* (2002)
Land, Jentine, et al., *Tekstbegrip en tekstwaardering op het vmbo* (2002)
Braaksma, Martine en E. Breedveld, *Het schoolvak Nederlands opnieuw onderzocht* (2003)
Guldmond, Ineke, *Emotionele betrokkenheid bij jeugdliteraire teksten* (2003)
Jager, Bernadet de, *Leesbegrip, leesplezier en de Friese taalnorm* (2003)
Verhallen, Maria, A.G. Bus en M.T. de Jong, *Elektronische boeken in de vroegschoolse educatie* (2004)
Lemaire, Christine, *Lezen doen we samen!* (2004)
Steedijk, Marjolein, *Een boekenwurm van zeven maanden door Bookstart* (2004)
With, Janetta de, *Overgangsliteratuur voor bovenbouwers?* (2005)
Schlundt Bodien, Walter en F. Nelck-da Silva Rosa, *Als jongeren lezen* (2005)
Land, Jentine, T. Sanders en H. van den Bergh, *Wat maakt een studietekst geschikt voor vmbo-leerlingen?* (2006)
Janssen, Tanja, H. Broekkamp en E. Smallegange, *De relatie tussen literatuur lezen en creatief schrijven* (2006)
Vries, Nienke de, *Lezen we nog?* (2007)
Chorus, Margriet, *Lezen graag!* (2007)
Hermans, Marianne, *Wereldliteratuur in het curriculum* (2007)
DUO Market Research, *Positie jeugdliteratuur in het voortgezet onderwijs* (2009)
Oberon, *Leesbevordering in het basisonderwijs* (2009)
Ghonem-Woets, Karen, *Elke dag boekendag!* (2009)
Ghonem-Woets, Karen, *Literaire competentie in groep 3 tot en met 8* (2010)
Lammers, Elma *Wie niet lezen wil moet schrijven* (2010)
Bleeker, Elli, *On Reading in the Digital Age* (2010)
Bakker, Niels, *Digitaal literair lezen - doen we het al?* (2010)
Berge, Maartje Johanna van, *Er was eens...* (2010)
Roi, Tiny la, *Mijn leukste, spannendste, coolste, vetste...boek!* (2010)
Ghonem-Woets, Karen, *Kennis van literaire conventies bij kinderen in de basisschoolleeftijd* (2010)
DUO Market research / CED groep, *Wie leest, heeft de wereld binnen handbereik* (2010)
Duursma, Elisabeth, *Voorlezen in gezinnen in Nederland* (2011)
Hermans, Marianne en Lonneke Jans, *De Schoolschrijver* (2012)
Timmermans, Peggy, *Voorlezen in de kinderopvang 2012* (2012)
Jong, Maria de en Adriana Bus, *AVI gaat Digitaal: Beginnende Lezers Oefenen op Tablet* (2013)
Huysmans, Frank, *Van woordjes naar wereldliteratuur* (2013)
Bakker, Niels, *Het besmet kinderen met het lezen-is-leuk-virus!* (2013)

TNS Nipo, *Stimuleren van leesbevordering op de BSO* (2013)
Coillie, Jan van en Mariet Raedts, *Zijn digikids nog boekenbeesten?* (2014)
Stichting Lezen, *Leesverschillen tussen jongens en meisjes: aangeboren of aangeleerd?* (2014)
Oberon, *Aandacht voor jeugdliteratuur op de pabo* (2014)